

«Қазақстан қор биржасы» АҚ

Жекелеген қаржылық есеп берушілік

*2022 жыл іші
тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебімен қоса*

МАЗМҰНЫ

Басшылықтың 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл іші жекелеген қаржылық есеп берушілікті дайындау және бекіту үшін жауапкершілігі туралы мәлімдемесі

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ

Жиынтық кіріс туралы жекелеген есеп.....	1
Қаржылық жағдай туралы жекелеген есеп.....	2
Капиталдағы өзгерістер туралы жекелеген есеп.....	3
Ақша қаражатының қозғалысы туралы жекелеген есеп.....	4

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕП БЕРУШІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

1. Қызмет сипаттамасы.....	5
2. Қаржылық есеп берушілікті дайындау негіздері.....	6
3. Есеп саясатының негізгі ережелері.....	9
4. Маңызды есептік пікірлер және бағалаулар.....	24
5. Комиссиялық кірістер.....	25
6. Пайыздық кірістер.....	26
7. Операциялық шығыстар.....	26
8. Салық салу.....	27
9. Акцияға түскен пайда.....	28
10. Ақша қаражаты мен оның баламалары.....	28
11. Кредиттік ұйымдардағы қаражат және «кері РЕПО» операциялары.....	29
12. Орталық контрагенттің қаржы активтері мен міндеттемелері.....	29
13. Инвестициялық бағалы қағаздар.....	29
14. Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар.....	30
15. Қауымдасқан компанияға салынған инвестициялар.....	30
16. Негізгі құралдар.....	31
17. Материалдық емес активтер.....	32
18. Берілген аванстар.....	33
19. Өзге активтер мен міндеттемелер.....	33
20. Клирингілік қатысушылардың қаражаты.....	33
21. Жарғылық капитал.....	34
22. Шарттық және шартты міндеттемелер.....	35
23. Тәуекелдерді басқару саясаты.....	36
24. Әділ құнды бағалау.....	42
25. Қаржы құралдарын өзара есепке алу.....	45
26. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімін сараптау.....	46
27. Байланысты тараптармен жүргізілген операциялар.....	47
28. Есепті күннен кейінгі уақиғалар.....	48

Басшылықтың 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылға арналған жекелеген қаржылық есеп берушілікті дайындау және бекіту үшін жауапкершілігі туралы мәлімдемесі

Ұсынылған аудиторлық қорытындыда қамтылған аудиторлар міндеттемелерінің сипаттамасымен бірге қарастырылуы тиісті төмендегі мәлімдеме «Қазақстан қор биржасы» АҚ (бұдан әрі – «Компания, Биржа») жекелеген қаржылық есептілігіне қатысты басшылықтың¹ және аудиторлардың жауапкершілігін шектеу мақсатында жасалған.

«Қазақстан қор биржасы» АҚ (бұдан әрі – «Компания, Биржа») басшылығы Компанияның 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы күн соңындағы жағдай бойынша қаржылық жағдайын, оның қызметінің қаржылық нәтижелерін, 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдың ақша қозғалысы мен меншікті капиталының өзгеруін шынайы етіп көрсететін жекелеген қаржылық есеп берушіліктің Халықаралық қаржылық есеп берушілік стандарттарына (бұдан әрі – ҚЕХС) сәйкес дайындалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Жекелеген қаржылық есеп берушілікті дайындау барысында басшылық:

- есеп саясаты қағидаларын дұрыс таңдау және қолданылуын қамтамасыз етуге;
- ақпаратты, соның ішінде есеп саясаты туралы деректерді мұндай ақпараттың орындылығын, нақтылығын, салыстырымдылығын және түсініктілігін қамтамасыз ететін нысанда беруге;
- пайдаланушыларға ақпаратты түсіну үшін ҚЕХС талаптарының орындалуы жеткіліксіз болғанда, сондай-ақ өзге де уақиғалар немесе шарттар Компания қызметінің қаржылық жағдайына немесе қаржылық нәтижелеріне әсер еткен жағдайларда қосымша ақпаратты ашуға;
- Компанияның өз қызметін келешекте жалғастыру қабілетін бағалауға жауапты.

Компания басшылығы сондай-ақ:

- Компаниядағы ішкі бақылаудың сенімді жүйесін әзірлеуге, енгізуге және қамтамасыз етуге;
- Компания мәмілелерін ашуға және түсіндіруге, сондай-ақ Компанияның қаржылық жағдайы туралы ақпаратты кез келген уақытта жеткілікті деңгейдегі дәлдікпен ұсынуға және қаржылық есеп берушіліктің ҚЕХС талаптарына сәйкес болуын қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін нысан түріндегі есепті жүргізуге;
- бухгалтерлік есепті Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүргізуге;
- Компания актинтерін сақтауды қамтамасыз ету бойынша мүмкін болатын барлық орынды шараларды қолдануға;
- қаржылық және басқа асыра пайдалану фактілерін анықтауға және олардың алдын алуға жауапты.

2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдың жекелеген қаржылық есеп берушілікті Компания басшылығы 2023 жыл 17 сәуірінде шығаруға бекітті.

Басшылықтың атынан

А.Ө. Алдамберген
Басқарма төрағасы

2023 жыл 17 сәуірі

Алматы, Қазақстан

С.У. Ақымбекова
Бас бухгалтер

¹ Қазақстан Республикасының «Бухгалтерлік есеп және қаржылық есеп берушілік туралы» Заңының 6-бабы 4-тармағының 2-абзацын ескере отырып, мұнда басшылық деп «Қазақстан қор биржасы» АҚ Басқармасы түсініледі.

Тел.: +7 727 331 31 34
Факс: +7 727 331 31 35
info@bdoqz.com
www.bdoqz.com

ТОО "BDO Qazaqstan"
ул. Габдуллина, 6
Алматы, Казахстан
A15H4E3

Tel: +7 727 331 31 34
Fax: +7 727 331 31 35
info@bdoqz.com
www.bdoqz.com

BDO Qazaqstan LLP
6 Gabdullin Street
Almaty, Kazakhstan
A15H4E3

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЛАРДЫҢ ЕСЕБІ

«Қазақстан қор биржасы» АҚ акционерлері мен Директорлар кеңесіне

Аудит нәтижесі бойынша қорытынды

Пікір

Біз қоса беріліп отырған 2022 жылғы 31 желтоқсанның соңындағы жағдай бойынша жекелеген қаржылық есеп берушіліктен, жиынтық кіріс туралы есептен, капиталындағы өзгерістер туралы есептен, көрсетілген күні аяқталған жылдағы ақша құралдарының қозғалысы туралы есептен, сондай-ақ, есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша сипаттамадан және өзге де түсіндірмелі ескертулерден тұратын «Қазақстан қор биржасы» АҚ (бұдан әрі - Компания) қаржылық есеп берушілік аудитін жүргіздік.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған жекелеген қаржылық есеп берушілік барлық елеулі қатынастарда 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы мен қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі - «ХҚЕС») сәйкес дұрыс ұсынады.

Пікір білдіру үшін негіздеме

Біз қаржылық есеп берушіліктің халықаралық стандарттарына сәйкес аудит жүргіздік. Біздің осы стандарттарға сәйкес міндеттеріміз қорытындымыздың бұдан әрі қарайғы «Аудитордың қаржылық есеп берушілік аудитін жүргізуге жауапкершілігі» тарауында сипатталған. Біз бухгалтерлерге арналған халықаралық стандарт жөніндегі кеңестің Кәсіби бухгалтерлер этикасы кодексіне (БХСК кодексі) және Қазақстандағы қаржылық есеп берушілік аудитін жүргізуге қолданылатын этика талаптарына сәйкес, Компанияға тәуелді емеспіз және аталған талаптарға және Кәсіби бухгалтерлер этикасы кодексіне сәйкес, біз өзіміздің өзге де этикалық міндеттерімізді орындадық. Біз өзіміз алған аудиторлық дәлелдемелер біздің пікір білдіруіміз үшін негіздеме болуға жеткілікті және тиісті болып табылады деп ойлаймыз.

Басқа ақпарат

Басшылық басқа да ақпарат үшін жауапты болып табылады. Басқа да ақпаратқа жылдық есепте бар ақпарат кіреді, бірақ қаржы есептілігі мен оған біздің аудиторлық есебіміз кірмейді. Жылдық есеп бізге, болжаммен, осы аудиторлық есеп берілген күннен кейін ұсынылады. Біздің жекелеген қаржы есеп берушілігі туралы пікіріміз басқа ақпаратқа тарамайды және біз осы ақпаратқа қатысты қандай да бір нысандағы сенімділікті қамтамасыз ететін қорытынды ұсынбаймыз.

Біздің жекелеген қаржы есеп берушілігіне аудит жүргізуімізбен байланысты біздің міндетіміз басқа ақпаратпен танысу және осымен қатар басқа ақпарат пен қаржы есептілік немесе аудит барысында біз алған біліміміздің арасында маңызды сәйкессіздік бар ма және басқа да ақпаратта өзге де мүмкін айтарлықтай бұрмалаушылықтар бар ма деген сұрақты қарастыру болып табылады.

Егер жылдық есеппен танысқан кезде біз ондағы басқа ақпараттың айтарлықтай бұрмаланғаны туралы қорытындыға келсек, біз бұл туралы корпоративтік басқаруға жауап беретін тұлғаларды хабардар етуге міндеттіміз.

Товарищество с ограниченной ответственностью "BDO Qazaqstan", зарегистрированное в соответствии с законодательством Республики Казахстан, является участником международного объединения BDO International Limited, британского общества с ответственностью, ограниченной гарантией его участников, и является частью международной сети независимых компаний BDO.

BDO Qazaqstan, a limited liability partnership, registered under the laws of the Republic of Kazakhstan, is a member of BDO International Limited, a UK company limited by guarantee, and forms part of the international BDO network of independent member firms.

Басшылықтың, корпоративтік басқаруға, жекелеген қаржылық есеп берушілікке жауап беретін тұлғалардың жауаптылығы

Компания басшылығы ХҚЕС-ке сәйкес, жекелеген қаржылық есеп берушілікті дайындау және дұрыс ұсынуға, сондай-ақ, Компания жетекшілігі жосықсыз іс-әрекеттер немесе қателер салдарынан маңызды бұрмалаулар болмайтын жекелеген қаржылық есеп берушілікті дайындау үшін қажетті деп санайтын ішкі бақылау жүйесіне жауаптылықта болады.

Жекелеген қаржылық есеп берушілікті дайындау кезінде жетекшілік Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалауға, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтерді ашып көрсетуге және басшылық Компанияны таратуға, оның қызметін тоқтатуға ниетті болған немесе оның тарату немесе қызметті тоқтатудан басқа қандай да бір өзге дұрыс баламасы болмаған жағдайларды қоспағанда, қызметінің үздіксіздігі туралы жорамал негізінде есеп берушілікті құрастыруға жауаптылықта болады.

Корпоративті басқаруға жауап беретін тұлғалар Компанияның жекелеген қаржылық есеп берушігін даярлауды қадағалауға жауаптылықта болады.

Жекелеген қаржылық есеп берушілік аудитін жүргізуге аудитордың жауаптылығы

Біздің мақсатымыз жосықсыз іс-әрекеттер мен қателер салдарынан жекелеген қаржылық есеп берушіліктің мазмұнында және біздің пікіріміз қамтылатын тексеру қорытындысын шығаруда маңызды бұрмалаулар жоқ екеніне орынды сенімділікке қол жеткізу. Орынды сенімділік дегеніміз сенімділіктің жоғары деңгейін білдіреді, бірақ, Халықаралық тексеру стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит маңызды бұрмалаулар болған жағдайда, әрқашан оларды анықтаудың кепілі болып табылмайды. Бұрмалаулар жосықсыз іс-әрекеттер мен қателер салдарынан болуы мүмкін және олар жеке-жеке немесе жиынтық түрінде осы қаржылық есеп берушілік негізінде қабылданатын қолданушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін екенін негізді түрде болжауға болса, маңызды болып саналады.

Халықаралық тексеру стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит шеңберінде біз тұтас аудит бойында кәсіби пайымды қолданамыз және кәсіби скептицизмді сақтаймыз. Сонымен қатар, біз келесіні орындаймыз:

- жосықсыз іс-әрекеттер мен қателер салдарынан қаржылық есеп берушіліктің маңызды бұрмалану тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге қарсы аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және жүргіземіз; біздің пікірімізді білдіруге негіздеме болып қызмет ету үшін жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдемелерді аламыз.

Жосықсыз іс-әрекеттер нәтижесіндегі маңызды бұрмалауларды анықтамау тәуекелі қатенің нәтижесіндегі маңызды бұрмалауларды анықтамау тәуекелінен жоғары, өйткені, жосықсыз іс-әрекеттер келісім, жалғандық, қасақана қалдырып кету, ақпаратты бұрмалап ұсыну немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өтетін іс-әрекеттерді қамтуы мүмкін;

- жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық рәсімдерді әзірлеу мақсатында, бірақ, Компанияның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес, тексеру үшін мәні бар ішкі бақылау жүйесі ұғымын аламыз;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және бухгалтерлік бағалаудың негізділігін және жетекшілік дайындаған ақпараттың тиісті ашып көрсетілуін бағалаймыз;
- қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды жетекшіліктің қолдануының заңдылығы туралы қорытынды жасаймыз, ал алынған аудиторлық дәлелдемелер негізінде Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетіне маңызды күмәндану пайда болуы мүмкін оқиғалар мен жағдайларға байланысты маңызды белгісіздік бар ма, сол туралы қорытынды жасаймыз. Егер біз маңызды белгісіздіктің бар екендігі туралы қорытынды келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық қорытындымызда қаржылық есеп берушіліктегі ақпаратты тиісті ашып көрсетуге назар аударуымыз керек немесе егер мұндай ақпаратты ашып көрсету тиісті емес болып табылса, пікірімізді өзгертуіміз тиіс. Біздің қорытындымыз аудиторлық қорытынды жасалған күнге дейін алынған аудиторлық дәлелдемелерге негізделген. Алайда, алдағы оқиғалар мен жағдайлар Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін жоғалтуына әкеп соғуы мүмкін;
- ақпаратты ашып көрсетуді қоса алғанда, тұтас қаржылық есеп берушілікті, оның құрылымы мен мазмұнын ұсынуға, сондай-ақ, қаржылық есеп берушілік өзінің негізінде жатқан операциялар мен оқиғаларды олардың дұрыс ұсынылуын қамтамасыз етерліктей ұсынады ма, соған бағалау жүргіземіз.

Біз корпоративтік басқаруға жауап беретін тұлғалармен, олардың назарына өзге ақпараттардан басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ, аудиттің нәтижесі бойынша маңызды ескертулер туралы, соның ішінде, аудит процесінде өзіміз анықтайтын ішкі бақылау жүйесінің маңызды кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, өзара ақпараттық іс-әрекетті жүзеге асырамыз.

Аудитор

Р. К. Таипова

Қазақстан Республикасының білікті аудитори
Қазақстан Республикасының аудиторларына
үміткерлерді аттестаттау жөніндегі аудиторлар
палатасы Біліктілік комиссиясының 2000 жылғы
18 қаңтарда берген № ҚМ – 0000497
Аудитордың біліктілік куәлігі

Директор Р. Рахимбаев

«BDO Qazaqstan» ЖШС

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі
Қаржылық бақылау комитетінің 2021 жылғы 19
наурызда берген № 21012748 мемлекеттік
лицензиясы.

2023 жылдың 17 сәуірі

Алматы қ.

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЖЕКЕЛЕГЕН ЕСЕП**2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл іші***(мың қазақстандық теңгемен)*

	<i>Ескерт.</i>	<i>2022 жыл</i>	<i>2021 жыл</i>
Комиссиялық кірістер	5	5.682.437	4.188.017
Пайыздық кірістер	6	6.417.788	3.067.027
Кредиттік залал бойынша шығыстар		(282.753)	(121.157)
Шетел валютасымен жасалған операциялар бойынша таза пайда/(залал)		22.606	6.220
Дивидендтерден түскен кіріс		8.323	13.977
Өзге кірістер		3.814	10.943
Үлестік қатысу әдісі бойынша есепке алынатын инвестициялардан түскен кіріс		34.546	621
Операциялық кірістер		11.886.761	7.165.648
Операциялық шығыстар	7	(3.938.533)	(2.865.416)
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайда		7.948.228	4.300.232
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	8	(1.127.546)	(385.019)
Бір жылдың пайда		6.820.682	3.915.213
Өзге жиынтық кіріс			
<i>Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамында қайта жіктелуге жатпайтын өзге жиынтық кіріс</i>			
Салықты шегергендегі негізгі құралдарды қайта бағалау	16	101.698	-
Салықтарды шегергендегі бір жыл ішіндегі өзге жиынтық кіріс		101.698	-
Бір жылдың жиынтық кіріс жиыны		6.922.380	3.915.213
Бір акцияға есептегендегі пайда			
Базалық және бөлінген (теңгемен)	9	6.343,46	3.641,28

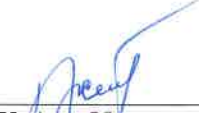
«Қазақстан қор биржасы» АҚ басқармасының атынан қол қойылды және шығаруға бекітілді:

 А.Ө. Алдамберген
 Басқарма төрағасы

2023 жыл 17 сәуір

Алматы, Қазақстан

 С.У. Ақыббекова
 Бас бухгалтер

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЖЕКЕЛЕГЕН ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші

(мың қазақстандық теңгемен)

	Ескер.	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жылдың 31 желтоқсан
Активтер			
Ақша қаражаты және оның баламалары «кері РЕПО» операциялары	10	267.828.608	64.426.157
Орталық контрагенттің қаржылық активтері	11	35.551.435	4.214.269
Инвестициялық бағалы қағаздар	12	11.769.454.576	4.245.575.870
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар	13	31.889.236	34.379.343
Еншілес ұйымдарға салынған инвестициялар	14	21.053	21.053
Қауымдасқан компанияға салынған инвестициялар	1	164.057	12.852
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	15	125.083	90.537
Негізгі құралдар	16	117.314	78.295
Материалдық емес активтер	17	1.738.661	1.407.315
Берілген аванстар	18	1.616.085	1.293.999
Өзге активтер	19	362.003	574.519
Активтер жиыны		815.098	461.090
		12.109.683.209	4.352.535.299
Міндеттемелер			
Клирингтік қатысушылардың қаражаты	20	312.809.343	86.830.269
Орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелері	12	11.769.454.576	4.245.575.870
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	8	345.302	191.506
Алынған аванстар		88.579	50.423
Өзге міндеттемелер	19	371.320	195.522
Міндеттемелер жиыны		12.083.069.120	4.332.843.590
Капитал			
Жарғылық капитал	21	4.189.030	4.189.030
Негізгі құралдарды қайта бағалау резерві	21	183.658	90.986
Резервтік қор	21	3.170.000	3.170.000
Бөлінбеген пайда		19.071.401	12.241.693
Капитал жиыны		26.614.089	19.691.709
Міндеттемелер мен капитал жиыны		12.109.683.209	4.352.535.299

«Қазақстан қор биржасы» АҚ басқармасының атынан қол қойылды және шығаруға бекітілді:

 А.Ө. Алдамберген
 Басқарма төрағасы
 2023 жыл 17 сәуір
 Алматы, Қазақстан

 С.У. Ақымбекова
 Бас бухгалтер

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЖЕКЕЛЕГЕН ЕСЕП

2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл іші

(мың қазақстандық теңгемен)

Ескер.	Жарғылық капитал	Меншікті сатып алынған акциялар	Әділ құн резерві	Негізгі құралдарды қайта бағалау резерві	Резервтік қор	Бөлінбеген пайда	Капитал жиыны
2019 жыл 1 қаңтар	4.189.030	-	-	100.833	3.170.000	8.318.263	15.778.126
Бір жылдағы пайда	-	-	-	-	-	3.915.213	3.915.213
Бір жылдағы жиынтық кірістің жиыны	-	-	-	-	-	3.915.213	3.915.213
Қайта бағалау резервінің амортизациясы	21	-	-	(9.847)	-	9.847	-
Резервтік қордың азаюы	21	-	-	-	-	(1.630)	(1.630)
2021 жылдың 31 желтоқсан	4.189.030	-	-	90.986	3.170.000	12.241.693	19.691.709
Бір жылдағы пайда	-	-	-	-	-	6.820.682	6.820.682
Бір жылдағы жиынтық кірістің жиыны	-	-	-	-	-	6.820.682	6.820.682
Негізгі құралдарды қайта бағалау	-	-	-	101.698	-	-	101.698
Қайта бағалау резервінің амортизациясы	21	-	-	(9.026)	-	9.026	-
2022 жыл 31 желтоқсан	4.189.030	-	-	183.658	3.170.000	19.071.401	26.614.089

«Қазақстан қор биржасы» АҚ басқармасының атынан қол қойылды және шығаруға бекітілді:

А.Ө. Алдамберген
Басқарма төрағасы

2023 жыл 17 сәуір

Алматы, Қазақстан

С.У. Ақымбекова
Бас бухгалтер

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЖЕКЕЛЕГЕН ЕСЕП

2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл іші

(мың қазақстандық теңгемен)

	Ескер.	2022 жыл	2021 жыл
Операциялық қызметтен түскен ақша ағындары			
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайда		7.948.228	4.300.232
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайданы таза ақша ағындарымен салыстырып тексеру үшін түзетулер:			
Кредиттік залалдар бойынша шығыстар		282.753	121.157
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша шығыс		131.307	59.733
Дивидендтер бойынша кірістер		(8.323)	(13.977)
Есептелген пайыздық кірістер		(6.417.788)	(3.067.027)
Негізгі құралдарды және материалдық емес активтерді амортизациялау	7	419.788	315.357
Қауымдасқан компанияға қатысудан түскен кіріс		(34.546)	(621)
Операциялық активтер мен міндеттемелердегі өзгерістер			
<i>Операциялық активтердің таза азаюы/ұлғаюы</i>			
«кері РЕПО» операциялары		31.337.166	4.214.269
Кредиттік ұйымдардағы қаражат		-	1.296.476
Берілген аванстар		212.516	87.377
Өзге активтер		(393.025)	(200.616)
<i>Операциялық міндеттемелердің таза ұлғаюы/(азаюы)</i>			
Клирингтік қатысушылардың қаражаты		190.422.317	17.555.900
Алынған аванстар		38.155	19.352
Өзге міндеттемелер		175.800	109.777
Алынған пайыздар		275.764	351.308
Төленген корпоративтік табыс салығы		(1.033.083)	(380.074)
Операциялық қызмет бойынша ақша қаражатының таза түсімі / (жұмсалуды)		223.357.029	24.768.623
Инвестициялық қызметтен түскен ақша ағындары			
Негізгі құралдарды сатып алу	16	(376.189)	(174.621)
Материалдық емес активтерді сатып алу	17	(214.539)	(426.697)
Материалдық емес активтердің құрамына капиталдандырылатын шығындар	17	(82.880)	(53.073)
Еншілес ұйымдарға берілген инвестициялар		(151.205)	-
Инвестициялық бағалы қағаздарды өтеуден түскен түсімді шегергенде инвестициялық бағалы қағаздарды сатып алу		(23.092.103)	(8.074.028)
Алынған дивидендтер		8.323	13.977
Инвестициялық қызмет бойынша ақшалай қаражаттың таза жұмсалуды		(23.908.594)	(8.714.442)
Айырбастау бағамдары өзгерістерінің ақшалай қаражатқа және оның баламаларына әсері		4.239.160	1.658.731
Күтілетін кредиттік залалдардың ақшалай қаражатқа және оның баламаларына әсері	10	(285.146)	(76.931)
Ақшалай қаражаттың және оның баламаларының таза өзгеруі		203.402.449	17.635.981
Жыл басындағы ақшалай қаражат және оның баламалары		64.426.159	46.790.176
Жыл соңындағы ақшалай қаражат және оның баламалары	10	267.828.608	64.426.157

«Қазақстан қор биржасы» АҚ басқармасының атынан қол қойылды және шығаруға бекітілді:

А.Ө. Алдамберген
Басқарма төрағасы

2023 жыл 17 сәуір

Алматы, Қазақстан

С.У. Ақсыббекова
Бас бухгалтер

5-48 бет аралығындағы ескертпелер осы жекелеген қаржылық есеп берушіліктің ажырамас бөлігі болып табылады

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

1. Қызмет сипаттамасы

«Қазақстан қор биржасы» акционерлік қоғамы (бұдан әрі – «Компания», «Биржа») 1993 жылдың 17 қарашасында Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылған.

Қазіргі таңда Компания Алматы қ. Әділет департаменті Бостандық ауданы Әділет басқармасының 2004 жылдың 7 қаңтарында берген № 1952-1910-01-АҚ заңды тұлға қайта тіркеу туралы куәліктің негізінде әрекет етеді.

Бағалы қағаздар нарығындағы Компанияның қызметі мыналардың негізінде жүзеге асырылады:

- 1) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын бақылау және қадағалау комитетінің Бағалы қағаздар нарығында қызметті жүзеге асыруға берген 2012 жылдың 19 шілдесіндегі № 4.2.3/1 лицензияның. Лицензия бағалы қағаздар нарығында келесі қызмет түрлерін жүзеге асыруға құқық береді:
 - бағалы қағаздарды және басқа қаржы құралдарын саудалауды ұйымдастыру жөніндегі қызмет;
 - бағалы қағаздар нарығында қаржы құралдарымен жасалатын мәмілелер бойынша клирингілік қызмет;
- 2) Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің ұлттық және шетел валютасымен банк операцияларын жүргізуге берген 2021 жылдың 30 қаңтарындағы № 4.3.8 лицензияның. Лицензия келесі банк операцияларын жүргізуге құқық береді:
 - банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын банктер мен ұйымдардың корреспонденттік шоттарын ашу және жүргізу;
 - аудару операциялары: жеке және заңды тұлғалардың төлемдер мен ақша аудару бойынша тапсырмаларын орындау;
 - заңды тұлғалардың банк шоттарын ашу және жүргізу;
 - қолма-қол шетел валютасымен алмастыру операцияларын ұйымдастырудан басқа, шетел валютасымен алмастыру операцияларын ұйымдастыру.

Компанияның заңды мекенжайы: Қазақстан Республикасы, А15Е2У0, Алматы қ., Байзақов к-сі, 280, «Almaty Towers» көпфункционалды кешенінің солтүстік мұнарасы, 8-қабат.

Биржаның негізгі қызметі – Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бағалы қағаздарды және басқа қаржы құралдарын саудалауды ұйымдастыру.

Биржаның ілеспе қызмет түрлері – қаржы құралдарымен жасалатын мәмілелер бойынша клирингілік қызмет, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыру жөніндегі қызмет, ақпарат беру және Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған өзге де қызметтер.

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша әрқайсысына Компанияның орналастырылған акцияларының жалпы санының 5% астам құратын мөлшердегі жай акциялары тиесілі акционерлер келесі түрде көрсетілген:

	2022 жыл 31 желтоқсан, %	2021 жыл 31 желтоқсан, %
Акционерлер		
Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі РММ	46,99	46,99
«Московская Биржа ММВБ-РТС» жария акционерлік қоғамы	13,10	13,10
«Коммекс-Өмір» сақтандыру компаниясы» АҚ	7,64	7,64
«Қазақстан Халық Банкі» АҚ	6,79	6,79
Шуатаева Роза Шарипбаевна		5,02
«Bolashaq Trade Group» ЖШС	5,02	
Басқалары (жеке-жеке 5% кеміне иелік ететін)	20,46	20,46
Жиыны	100,00	100,00

Қазақстан Республикасының «Бағалы қағаздар рыногы туралы» заңының (бұдан әрі – «Заң») 84-бабы 2-тармағына сәйкес, акционер Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі болып табылатын жағдайды қоспағанда, сауда-саттықты ұйымдастырушының әрбір акционерінің өзінің үлестес тұлғаларымен бірлескен үлесі орналастырылған акциялардың жалпы санынан 20% аспауы тиіс.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

1. Қызмет сипаттамасы (жалғасы)

2022 жылдың 31 желтоқсанында және 2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар бойы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Компанияның ірі акционері болып табылады.

Төменде 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша еншілес ұйым туралы ақпарат көрсетілген:

Атауы	Қызметті жүргізу елі	Қызмет түрі	2022 жыл 31 желтоқсан		2021 жыл 31 желтоқсан	
			Иелену/дауыс үлесі, %	Жарғылық капиталға салым	Иелену/дауыс үлесі, %	Жарғылық капиталға салым
«KASE Клирингтік орталығы» АҚ	Қазақстан Республикасы	Сақтандыру және зейнетақымен қамсыздандырудан басқа, қаржылық көрсетілетін қызмет саласындағы өзге де қосалқы қызмет	100	164.057	100	12.852
				<u>164.057</u>		<u>12.852</u>

2022 жылдың 21 маусымында акционерлік қоғам болып қайта құру нысанында «eTrade.kz» ЖШС қайта құру жолымен құрылған «KASE Клирингтік орталығы» АҚ (бұдан әрі – КАСС) тіркелді. 2022 жылдың 19 қазанында КАСС акцияларын шығару аңдатпасын мемлекеттік тіркеу жүзеге асырылды. Компания 2022 жылдың 1 қарашасында КАСС 55 акциясын (100% акция) иеленді.

Төменде 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы қауымдастырылған компания туралы ақпарат берілген:

Атауы	Қызметті жүргізу елі	Қызмет түрі	2022 жыл 31 желтоқсан		2021 жыл 31 желтоқсан	
			Иелену/ дауыс үлесі, %	Жарғылық капиталға салым	Иелену/ дауыс үлесі, %	Жарғылық капиталға салым
«РТРС» ЖШС	Қазақстан	Жалға беру бойынша қызметтер	50	135.000	50	135.000
				<u>135.000</u>		<u>135.000</u>

2022 жылы «РТРС» ЖШС қорытынды пайдасы 69.092 мың теңгені құрады (2021 жылы - қорытынды пайда 1.242 мың теңге). 2022 жылдың 31 желтоқсанында қауымдасқан компанияға салынған инвестициялардың баланстық құны 125.083 мың теңгені (2021 жылдың 31 желтоқсанында – 90.537 мың теңге) құрады.

2. Қаржылық есеп берушілікті дайындау негіздері

Жалпы бөлім

Осы жекелеген қаржылық есеп берушілік халықаралық қаржылық есеп берушілік стандарттарына (бұдан әрі — «ҚЕХС») сәйкес әзірленді.

Осы жекелеген қаржылық есеп берушілік «Есеп саясатының негізгі ережелері» бөлімінде аталып өткен қағидатты қоспағанда, нақты шығындар бойынша есепке алу қағидатына сәйкес әзірленді. Мысалы, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері және негізгі құралдар (топтар: ғимарат, жер, көлік құралдары) әділ құны бойынша бағаланды. Осы жекелеген қаржылық есеп берушілік Компания мен оның еншілес ұйымының шоғырландырылған қаржылық есептілігіне қосымша шығарылды. Компанияның шоғырландырылған қаржылық есептілігі Компания басшылығымен шығарылуға 2023 жыл 17 сәуірде бекітілді. Осы жекелеген қаржылық есеп берушілік бір акция есебінен алынған деректерді қоспағанда немесе егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен (бұдан әрі — «теңге») көрсетілген. Осы жекелеген қаржылық есеп берушілік Компания жұмыс істеп тұрған ұйым болып табылады және өз қызметін алдағы болашақта үздіксіз жалғастырады деген жорамалға сүйене отырып дайындалған.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

2. Қаржылық есеп берушілікті дайындау негіздері (жалғасы)

COVID-19 пандемиясының және басқа сыртқы экономикалық факторлардың әсер етуі

2022 жылы Covid-19 пандемиясы әлемдік экономикаға, сондай-ақ жеткізу тізбегіне әсер етуді жалғастырды, алайда, 2020 және 2021 жылдардағы тәжірибеден туындайтын Компания басшылығының бағалауы бойынша, Covid-19 пандемиясы оның қызметіне айтарлықтай әсер еткен жоқ

Қазақстанда 2022 жылдың қаңтар айының басында баға белгілеудің нарықтық тетігіне көшуге байланысты сұйылтылған газ бағасының күрт өсуіне қарсы наразылықтар білдіру басталды. Назылықтар Қазақстанның батысындағы газ өндіретін Жаңаөзен қаласында басталып, кейін Алматы мен елдің басқа қалаларына тарады. Назылық білдірушілер экономикалық талаптардан саяси талаптарға, соның ішінде Үкіметтің қызметті доғаруы туралы талаптарға көшті.

4-5 қаңтарда Алматыдағы наразылықтар жаппай тәртіпсіздіктерге, соның ішінде үкімет ғимараттарын өртеп, тонауға ұласты, ал билік қаланы бақылаудан айырылды. Қазақстанда төтенше жағдай жарияланды. 6 қаңтарда Қазақстан Президентінің сұрауы бойынша Қазақстанда ҰҚШҰ операциясы жарияланған болатын, соның нәтижесінде 7 қаңтарда Қазақстан билігі елде тәртіптің қалпына келтірілгенін хабарлады.

Осы жағдайларда Компанияның жұмысы қатысушыларының 2022 жылдың 5 қаңтарында сауда жасауға және есеп айырысуларына мүмкіндік беретіндей ұйымдастырылды, бұл ретте қызметкерлердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында олардың нақты түрде қатысуы барынша азайтылды. Сондай-ақ, ақырында орын алған сол күні интернет байланысынан айырылу қаупін ескере отырып, «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ-мен резервтік байланыс арнасына көшу жүзеге асырылды, бұл интернет ажыратылғаннан кейін де клиринг пен есеп айырысуды аяқтауға мүмкіндік берді. 2022 жылдың 06 қаңтарда Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі мен ҚРҰБ бірлескен бұйрықпен 2022 жылдың 6 қаңтардан бастап қаржы нарығының барлық субъектілерінің, оның ішінде банктердің, брокерлік ұйымдардың, Биржаның, «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ және «Қазақстан банкаралық есеп айырысу орталығы» РМК, қызметін уақытша тоқтату туралы шешім қабылдады.

2022 жылдың 6 қаңтарда 2022 жылдың 6 қаңтарындағы есеп айырысу күнімен қор және валюта нарықтарындағы барлық мәмілелер бойынша міндеттемелерді/талаптарды орындау күнін келесі есеп айырысу күні 10 қаңтарға ауыстыру қажеттілігі туралы шешім қабылданды.

2022 жылдың 9 қаңтарда ҚРҰБ «Қаржы жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз ету шаралары туралы» ақпараттық хабарламаны жариялады, онда интернет желісінің тұрақсыз жұмыс істеуіне және Алматы қаласында және басқа аймақтарда жалғасып жатқан терроризмге қарсы операцияға байланысты, халық пен бизнес үшін банктік қызмет көрсетудің басымдылығы мен әлеуметтік маңыздылығын ескере отырып, банк жүйесінің жұмысын қалпына келтіру кезең-кезеңімен жүзеге асырылады деп айтылған болатын. Жалғасып жатқан төтенше жағдайға және коменданттық сағаттың сақталып жатқан шектеулеріне байланысты және бұдан әрі террористтік қауіп-қатердің жоғары деңгейінің сақталуына байланысты, 2022 жылдың 10 қаңтары мен 21 қаңтары аралығында Биржада барлық биржалық нарықтарда сауда жүргізудің қысқартылған тәртібі әрекет етті.

2022 жылдың 24 ақпанында Ресей Федерациясы Украинада арнайы әскери операцияға кірісті. Бұл уақиға Ресей нарығына айтарлықтай әсер етті.

Қазақстандық нарықта KASE индексінің төмендеуі 24 ақпанда 5% - дан асты, теңгенің долларға шаққандағы бағамы 6,6% - ға төмендеді және сауда күнінің соңында бір АҚШ доллары үшін 465,99 теңгені құрады.

Валюта бағамына қысымды төмендету мақсатында ҚРҰБ базалық мөлшерлемені шұғыл түрде 10,25%-дан 13,5%-ға дейін көтерді. Қазақстанның қаржы нарығына қысымның күшеюі жағдайында ҚРҰБ және Үкімет бірлескен іс-әрекеттер жоспарын жүзеге асыруға кірісті.

Әскери операция Ресей Федерациясына және жекелеген заңды және жеке тұлғаларға қарсы халықаралық санкцияларға, соның ішінде елді әлемдік экономикадан ішінара оқшаулауға, Ресей Федерациясының бірқатар халықаралық ұйымдарға қатысуын шектеуге әкелді. Әлемдік ауқымда жоғарыда аталған санкциялар халықаралық сауданың қысқаруына, жеткізу тізбегіндегі үзілістерге әкелді, нәтижесінде азық-түлік пен энергия бағасының күрт өсуіне әкелді.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

2. Қаржылық есеп берушілікті дайындау негіздері (жалғасы)

COVID-19 пандемиясының және басқа сыртқы экономикалық факторлардың әсер етуі (жалғасы)

Өзгермелі геосаяси жағдай мен халықаралық биржалық нарықтардың конъюктурасы жағдайында базалық мөлшерлемені көтеру жағдайында Биржа ықтимал ықтимал тәуекелдерді барынша азайтуға бағытталған шаралар қабылдады. Орталық контрагенттің тәуекел-менеджмент жүйесіне сәйкес Биржа бірқатар екінші деңгейдегі банктерді санкциялар тізіміне енгізудің салдарын азайту үшін қажетті шараларды қабылдады.

Ресейлік компаниялар мен олардың еншілес ұйымдарына қатысты санкциялардың енгізілуіне байланысты Биржа осы санкциялардың оның қызметіне әсерін азайту және қайталама санкцияларды қолдану қаупін болдырмау үшін бірқатар шаралар қабылдады. Атап айтқанда, "Сбербанк" ЖАҚ – да (Ресей Федерациясы) корреспонденттік қызмет көрсету және оның қазақстандық еншілес ұйымында - "Ресей Сбербанкі" АҚ еншілес Банкінде брокерлік қызмет көрсетуді аяқтау тоқтатылды. Биржа "Halyk Finance" "Қазақстан Халық банкінің еншілес ұйымы" АҚ-мен номиналды ұстау ретінде клиенттердің шоттарын жүргізу құқығымен брокерлік қызметтер көрсетуге шарт жасасты, сондай-ақ биржада "Halyk Global Markets" АҚ-мен брокерлік қызметтер көрсетуге қолданыстағы шарт болды.

Компания басшылығы санкцияларды енгізуге байланысты уақиғалар Компания қызметінің үздіксіздігіне әсер етпейді деп санайды. Компания басшылығы экономикалық және саяси жағдайдағы ағымдағы өзгерістерді де, кез келген санкциялық тәуекелдерді де бақылайды және жақын арада компанияның тұрақтылығын сақтау және бизнесін дамыту үшін қажетті шараларды қабылдайды.

Бағалаулардың белгісіздігі

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша ақпарат қолжетімді болғанына қарай, Топ ККЗ бағалауды, қаржылық құралдардың әділ құнын бағалауды жүргізген кезде күтілетін болашақ ақша ағындарының қайта қаралған бағалауларын көрсетті.

Қайта жіктеулер

2022 жылы Компания активті, атап айтқанда «РTPC» ЖШС жарғылық капиталындағы қатысу үлесін сатуға арналған ретінде жіктеуді тоқтатты, себебі осы активті сатуға арналған деп тануға мүмкіндік беретін критерийлер ҚЕХС (IFRS 5) сәйкес бұдан былай қанағаттанбады. Компания басшылығы осы активті сату ниетінен бас тарту туралы шешім қабылдады, өйткені Басшылық «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ-мен жақын арада мәміле жасасуды аз ықтималды уақиға деп санайды.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері

Жаңа ҚЕХС қолдану, ҚЕХС түсіндірмелері және ҚЕХС түзетулері

Осы жекелеген қаржылық есеп берушілікті дайындау кезінде қабылданған есепке алу қағидаттары 2022 жылдың 1 қаңтардан бастап күшіне енген жаңа ҚЕХС және ҚЕХС интерпретацияларында белгіленген қағидаттарды қоспағанда, Компанияның 2020 жылдың 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші жекелеген қаржылық есептілігін дайындау кезінде қолданылған қағидаттарға сәйкес келеді. Компания шығарылған, бірақ әлі күшіне енген ҚЕХС-ке қандай да бір басқа ҚЕХС-ті, түзетулер мен түсіндірулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

Компания 2022 жылы ҚЕХС-ке төменде санамаланған түзетулерді алғаш рет қолданды, бұл ретте оның жекелеген қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ.

ҚЕХС (IFRS) 3-ке түзетулер – «Тұжырымдамалық негіздерге сілтемелер»

Түзетулер нәтижесінде ҚЕХС жөніндегі кеңестің «тұжырымдамалық негіздерінің» бұрынғы редакциясына сілтемелер осы құжаттағы талаптарға елеулі өзгерістер енгізбестен, 2018 жылдың наурызда шығарылған «тұжырымдамалық негіздердің» қолданыстағы редакциясына сілтемелерге ауыстырылды. Түзетулер нәтижесінде 37 «Бағалау міндеттемелері, шартты міндеттемелер және шартты активтер» ҚЕХС (IAS) қолдану саласына жататын міндеттемелер мен шартты міндеттемелер үшін «2-ші күннің» ықтимал кірістері мен шығындарының туындауын болдырмау үшін 3 «Бизнесі біріктіру» ҚЕХС (IFRS) тану принципінен ерекшелік қосылды немесе ҚРМФО (IFRIC) 21 «Міндетті төлемдер» түсіндірмелері, егер олар жекелеген операциялар шеңберінде туындаса. Осы ерекшелікке сәйкес, «тұжырымдамалық негіздер» ережелерін қолданудың орнына ұйымдар сатып алу күнінде міндеттеме бар-жоғын анықтау үшін ҚЕХС (IAS) 37 өлшемдерін немесе ҚРМКО (IFRIC) 21 түсіндірмелерін қолдануы керек. ҚЕХС (IFRS) 3 мәтініне енгізілген түзетулердің нәтижесінде сатып алу күніне шартты активті тануға жол берілмейтінін түсіндіретін жаңа абзац қосылды.

Бұл түзетулер Компанияның жекелеген қаржылық есептілігіне әсер етпеді, өйткені қарастырылып отырған кезеңде осы түзетулердің қолданысына жататын шартты активтер, міндеттемелер және шартты міндеттемелер туындамады.

37 ҚЕХС (IAS) түзетулері - «Ауыртпалықты шарттар – шартты орындауға арналған шығындар, құрылыс келісімшартын есепке алудың практикалық иллюстрациясы»

«Резервтер, шартты міндеттемелер және шартты активтер» 37 ҚЕХС-ке (IAS) сәйкес міндеттемелерді орындауға сөзсіз шығындар күтілетін экономикалық пайдадан асатын ауыртпалықты шарт болып саналады.

Түзету шарттың шығынын бағалау кезінде компания қандай шығындарды қамту керек екенің анықтайды. Сонымен шартты орындауға тікелей шығындарға мыналар кіреді:

- 1) шартты орындауға арналған қосымша шығындар (мысалы, тікелей еңбек шығындары мен материалдарды);
- 2) шартты орындауға тікелей байланысты шығындарды бөлу (мысалы, шартты орындау үшін пайдаланылатын негізгі құралдар объектісі бойынша амортизациялық аударымдарды бөлу).

Бұрын кейбір ұйымдар шартты орындау шығындарына тек қосымша шығындарды қосқандықтан, түзетуді қолдану ауыртпалық шарт бойынша резервтердің үлкен көлемін тануға мүмкіндік береді.

Ұйым түзетулерді бірінші рет қолданатын жылдық есепті кезеңнің басталу күнінде (бастапқы қолдану күні) өзінің барлық міндеттерін әлі орындамаған шарттарға осы түзетулерді қолдануы тиіс. Ұйым салыстырмалы ақпаратты қайта есептей алмайды. Оның орнына ұйым осы түзетулерді бастапқы қолданудың жиынтық әсерін бөлінбеген пайданың кіріспе сальдосына түзету ретінде немесе егер қажет болса, бастапқы қолдану күніндегі меншікті капиталдың басқа құрамдас бөлігі ретінде мойындауы керек.

Бұл түзетулер компанияның жекелеген қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Жаңа ҚЕХС қолдану, ҚЕХС түсіндірмелері және ҚЕХС түзетулері (жалғасы)

ҚЕХС (IFRS) 9-ға түзету - «Қаржы құралдары»

ҚЕХС (IFRS) 9-ға түзетуде - қаржылық міндеттемелерді тануды тоқтату үшін «10% тест» өткізген кезде комиссиялық сыйақы.

Түзетуде ұйым жаңа немесе өзгертілген қаржылық міндеттеменің шарттары бастапқы қаржылық міндеттеменің шарттарынан айтарлықтай ерекшеленетінін бағалау кезінде ескеретін комиссиялық сыйақы сомалары түсіндіріледі. Мұндай сомаларға тек белгілі бір несие беруші мен қарыз алушы арасында төленген немесе алынған комиссиялық сыйақылар, соның ішінде несие беруші немесе қарыз алушы екінші Тараптың атынан Төлеген немесе алған комиссиялық сыйақы кіреді.

Бұл түзетулер Компанияның жекелеген қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ.

16 ҚЕХС (IAS) түзетулері – «Негізгі құралдар»

ҚЕХС (IAS) 16-ға сәйкес, активтің құнын жеткізуге және пайдалануға жұмсалатын кез-келген шығындарды, соның ішінде активтің дұрыс жұмыс істеуін тексеруге жұмсалатын шығындарды қамтиды.

Түзетулер негізгі құралдардың бастапқы құнынан активті мақсатына сай пайдалануға дайындау кезеңінде өндірілген өнімді сатудан алынған соманы шегеруге тыйым салады. Оның орнына сатудан түскен кірістер мен тиісті шығындар пайда немесе залал ретінде танылады. Мұндай активтердің құнын бағалау үшін ұйым амортизацияны есепке алмай, «Қорлар» 2 ҚЕХС (IAS) қолдануы керек, өйткені актив мақсатты пайдалануға әлі дайын емес.

Бұл түзетулер Компанияның жеке қаржылық есептілігіне әсер етпеді, өйткені жеке қаржылық есеп берушілікте ұсынылған кезеңнің ең ерте басталу (немесе одан кейін) күні пайдалануға қолжетімді болған осындай негізгі құралдар объектілері өндірген бұйымдарды сату болмады.

ҚЕХС (IFRS) 9, ҚЕХС (IAS) 39, ҚЕХС (IFRS) 7, ҚЕХС (IFRS) 4, ҚЕХС (IFRS) 16-ға түзетулері – «Базалық пайыздық мөлшерлеме реформасы»

ҚЕХС (IFRS) 7, ҚЕХС (IFRS) 9, ҚЕХС (IAS) 39 «Қаржы құралдары: тану және бағалау» түзетулері базалық пайыздық мөлшерлеме реформасы тікелей әсер ететін барлық хеджирлеу қатынастарына қолданылатын бірқатар босатуларды қарастырады. Базалық пайыздық мөлшерлемені реформалау, егер оны қолдану нәтижесінде хеджирлеу объектісі бойынша немесе хеджирлеу құралы бойынша базалық пайыздық мөлшерлемеге негізделген ақша ағындарының пайда болу мерзімдері және/немесе шамасына қатысты белгісіздіктер туындаса, хеджирлеу қатынастарына әсер етеді.

Бұл түзетулер Компанияның жеке қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ.

ҚЕХС (IFRS) 1-ге түзету - Халықаралық қаржылық есеп берушілік стандарттарын алғаш рет қолдану

ҚЕХС-тің өзгеруі (IFRS) 1 ҚЕХС-ті алғаш рет қолданатын еншілес компанияларға қатысты. Еншілес ұйымға, егер ол ҚЕХС-ты Бас компаниядан кейін қолдана бастаса, босатуды қолдануға рұқсат етіледі. Осы босатуды қолданатын ұйымдар бас ұйым көрсеткен және оның ҚЕХС-ке ауысқан күнінен бастап жинақталған сомаларды көрсете отырып, жинақталған бағамдық айырмашылықтарды бағалай алады. Бұл түзету 1 ҚЕХС (IFRS) бойынша бірдей босатуды пайдаланатын қауымдастырылған және бірлескен кәсіпорындарға да қатысты. Осы түзетуге сәйкес, ҚЕХС(IFRS) 1-нің D16 (a) тармағын қолдануды шешетін еншілес ұйым, егер шоғырландыру мақсаттары мен бірлестік нәтижелерін көрсету үшін ешқандай түзетулер жасалмаса, бас ұйымның ҚЕХС-қа көшу күнін негізге ала отырып, бас ұйымның жекелеген қаржылық есептілігінде көрсетілген сомаларды пайдалана отырып, жинақталған бағамдық айырмашылықтарды бағалауға құқылы бизнес, оның аясында бас ұйым аталған еншілес ұйымды сатып алды. Бұл түзету 1 ҚЕХС (IFRS) D16 (a) тармағын қолдану туралы шешім қабылдаған қауымдастырылған ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарға да қолданылады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Жаңа ҚЕХС қолдану, ҚЕХС түсіндірмелері және ҚЕХС түзетулері (жалғасы)

41 ҚЕХС-ке (IAS) түзету - «Ауыл шаруашылығы»

Бұл түзету 41 ҚЕХС-тің (IAS) 22-тармағындағы ұйымдардың 41 ҚЕХС (IAS) қолдану саласына жататын активтердің әділ құнын бағалау кезінде салық салуға байланысты ақша ағындарын есепке қоспайтыны туралы талапты алып тастайды.

Бұл түзетулер Компанияның қаржылық есептілігіне әсер етпеді, өйткені қарастырылып отырған кезеңде осы түзетулердің қолданысына жататын активтер, шартты активтер, міндеттемелер және шартты міндеттемелер туындамады.

2023 жылдың 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдер үшін күшіне енеді.

ҚЕХС 17 (IFRS) түзетулері - «Сақтандыру шарттары»

2021 жылдың желтоқсанда жарияланған және 2023 жылдың 1 қаңтардан немесе одан кейінгі есепті кезеңдерге қолданылатын 17 «Сақтандыру шарттары» ҚЕХС (IFRS) түзетулері.

Бұл стандарт қазіргі уақытта сақтандыру шарттарын есепке алудың кең ауқымды тәжірибесіне мүмкіндік беретін 4 «Сақтандыру шарттары» ҚЕХС-ке (IFRS) ауыстырады. ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары» сақтандыру компаниялары мен сақтандыру бизнесі бар топтардың, сақтандыру шарттары мен инвестициялық шарттардың дискрециялық қатысу шарттарымен есепке алу тәсілін түбегейлі өзгертеді.

17 ҚЕХС талаптары белгілі бір сақтандыру ұйымына тән жеке тәуекелді ескере отырып, төлем қабілеттілігін бағалауға тұжырымдамалық жаңа тәсілді ұсынатын Solvency II еуропалық стандартының элементтерін қамтиды.

2023 жылы 17 ҚЕХС бойынша есептер 4 ҚЕХС-пен қатар ұсынылатын болады.

Сақтандыру ұйымдарының пруденциалдық нормативтеріне сақтандыру міндеттемелерінің негізсіз өзгерістерінің айла-шарғы жасауын және ықпалын болдырмау мақсатында реттеуші есеп берушілік өзгеріссіз қалады.

ҚЕХС (IAS) 8 түзетулері – «Бухгалтерлік бағалауды анықтау» (есеп саясаты мен бухгалтерлік бағалаудың өзгеруі туралы иллюстрациялар)

IASB ҚЕХС (IAS) 8-ге түзетулер енгізіп, бухгалтерлік бағалауды «қаржылық есеп берушіліктегі ақшалай сомалар, олардың бағасы белгісіздікпен байланысты» деп анықтайды (monetary amounts in financial statements that are subject to measurement uncertainty).

Есеп саясаты қаржылық есеп берушіліктегі баптарды бағалаудың белгісіздігімен байланысты тәсілмен бағалауды талап етуі мүмкін. Яғни, есеп саясаты мұндай баптарды тікелей байқауға болмайтын, бірақ бағалануы керек ақшалай сомда бағалауды талап етуі мүмкін.

Бұл жағдайда Компания есеп саясатында қойылған мақсатқа жету үшін бухгалтерлік бағалауды жасайды. Бухгалтерлік бағалауды орындау қол жетімді соңғы сенімді ақпаратқа негізделген пайымдауларды немесе болжамдарды пайдалануды қамтиды.

2023 жылдың 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдер үшін күшіне енеді.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Жаңа ҚЕХС қолдану, ҚЕХС түсіндірмелері және ҚЕХС түзетулері (жалғасы)

ҚЕХС (IAS) 12 түзетулері – «Табыс салығы» - бір операция нәтижесінде туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық салу»

2021 жылдың мамырында жарияланған және 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе одан кейінгі есепті кезеңдерге қолданылатын 12 «Табыс салығы» ҚЕХС (IAS) түзетулері.

Басқарма бұл түзетулерді ұйымдардың активтерді де, міндеттемелерді де бастапқы тануға әкелетін жалдау және пайдаланудан шығару міндеттемелері сияқты операциялар мен уақиғалар бойынша кейінге қалдырылған салықты есепке алу жолындағы сәйкессіздіктерді азайту үшін енгізді.

Түзетулер IAS 12 сәйкес бастапқы танудан алып тастау аясын тарылтады, осылайша алып тастау салық салынатын және шегерілетін уақыттық айырмашылықтардың тең болуына әкелетін операцияларға қолданылмайды.

Түзетулер сонымен қатар міндеттемелерді өтеу төлемдерінің салық мақсатындағы шегерімі (қолданылатын салық заңнамасына сәйкес) мұндай шегерімдер қаржылық есеп берушілікте танылған міндеттеме (және пайыздық шығыстар) немесе байланысты актив (және пайыздық шығыстар) үшін салық салу мақсаттарына сәйкес келетіндігі туралы пайымдау мәселесі екенін көрсетеді.

Бұл шешім актив пен міндеттемені бастапқы тану кезінде уақытша айырмашылықтардың бар-жоғын анықтау үшін маңызды.

ҚЕХС (IAS) 1 «Қаржылық есеп берушілікті ұсыну», ҚЕХС бойынша №2 практикалық ұсынымда «маңыздылығы туралы пайымдауларды қалыптастыру» және ҚЕХС (IAS) 8 «Есеп саясаты, бухгалтерлік бағалаудағы өзгерістер және ондағы қателер» 2021 жылдың ақпанда жарияланған және 2023 жылдың 1 қаңтардан басталатын немесе одан кейінгі есепті кезеңдерге қолданылатын түзетулер.

Бұл түзетулер есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсетуді және қаржылық есеп берушілікті пайдаланушыларға бағалау мәндеріндегі өзгерістер мен есеп саясатындағы өзгерістер арасындағы айырмашылықты жүргізуге көмектесуге бағытталған.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Әділ құнды бағалау

Топ пайда немесе залал арқылы әділ құны (ПЗӨК) бойынша және басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны (БЖТКӨК) бойынша көрсетілетін қаржы құралдарын және негізгі құралдар (топтар: ғимарат, жер, көлік құралдары) сияқты қаржылық емес активтерді әділ құны бойынша әрбір есептік күнге бағалайды.

Әділ құн бағалау күніне нарық қатысушылары арасында қалыпты тәртіпте жасалатын мәміле аясында активтерді сату үшін алынатын немесе міндеттемелерді беру үшін төленетін баға болып табылады. Әділ құн бағасы активтерді сату немесе міндеттемелерді беру жөніндегі мәміле келесі түрде болып өтуін болжайды:

- не осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не негізгі нарық болмаған жағдайда осы актив немесе міндеттеме үшін неғұрлым қолайлы нарықта.

Компания негізгі немесе неғұрлым қолайлы нарыққа қол жеткізуі тиіс. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны жорамалдарды пайдалану арқылы бағаланады, оларды нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде пайдалануы мүмкін, бұл орайда нарық қатысушылары өзінің озық мүдделерінде әрекет етеді. Қаржылық емес актив әділ құнының бағасы не активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдалану жолымен немесе осы активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдаланатын нарықтың басқа қатысушысына сату нәтижесінде нарық қатысушысының экономикалық пайдасын еселеу мүмкіндігін ескереді.

Компания бағалаудың пайда болған жағдаяттарында қолайлы және әділ құнын бағалау үшін жеткілікті деректерге қол жетімді бағалау әдістемелерін пайдаланады, бұл орайда бақыланатын орынды бастапқы деректерді мейлінше көп және бақыланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады. Әділ құны жеке қаржылық есеп берушілікте бағаланатын немесе жеке қаржылық есеп берушілікте көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған сатылары аясында жіктеледі:

- 1-деңгей – белсенді нарықтарда ұқсас активтер немесе міндеттемелер үшін белгіленген бағалар (түзетілмейтін).
- 2-деңгей – иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын, әділ құнды бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама түрде байқалатын болып табылатын бағалау үлгілері.
- 3-деңгей – иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын, әділ құнды бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама түрде байқалмайтын болып табылатын бағалау үлгілері.

Жекелеген қаржылық есеп берушілікте кезеңдік негізде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында әр есепті кезеңнің аяғына жіктемені (тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде) қайтадан талдай отырып Компания оларды сату көздері деңгейлері арасында ауыстыру қажеттілігін анықтайды.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы активтері мен міндеттемелер

Бастапқы тану

Тану күні

Қаржы активтері мен міндеттемелерін стандартты талаптарда сатып алу немесе сату амалы мәміленің жасалу күніне, яғни Компания активті немесе міндеттемені сатып алу міндеттемесін Өз мойнына алатын күнге көрсетіледі. Стандартты талаптарда сатып алу немесе сату амалына қаржы активтері мен міндеттемелерін шарт шеңберінде сатып алу немесе сату жатады, оның талаптары бойынша актиатер мен міндеттемелерді нарықта қабылданған қағидаларда немесе келісімдерде белгіленген мерзімнің шегінде қою талап етіледі.

Бастапқы бағалау

Қаржы құралдарын бастапқы тану кезінде жіктеу шарттық талаптардан және құралдарды басқару үшін қолданылатын бизнес-модельден тәуелді болады. Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер ПЗӘҚ бойынша бағаланған жағдайлардан басқа, мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда, қаржы құралдары бастапқыда әділ құны бойынша бағаланады.

Қаржы активтері мен міндеттемелерін бағалау санаты

Компания өзінің барлық қаржы активтерін активтерді басқару үшін қолданылатын бизнес-модельдің және мыналар бойынша бағаланатын активтердің шартты талаптарының негізінде жіктейді:

- амортизацияланған құны;
- БЖКӘҚ;
- ПЗӘҚ.

Компания туынды құралдар мен саудаға арналған құралдарды ПЗӘҚ бойынша жіктейді және бағалайды. Компания өз қарауына қарай қаржы құралдарын ПЗӘҚ бойынша бағаланатын ретінде жіктей алады, егер мұндай жіктеу амалы бағалау немесе мойындау қағидаларын қолданудың бірізді болмауын жоюға немесе едәуір азайтуға мүмкіндік берсе.

Қаржылық міндеттемелер, қарыздар мен қаржылық кепілдіктерді беру міндеттемелерінен басқа, амортизацияланған құны бойынша немесе ПЗӘҚ бойынша бағаланды, егер олар саудаға арналған немесе туынды құралдар болса, не болмаса ұйымның қарауына қарай әділ құны бойынша бағаланатын деп жіктелсе.

Кредиттік ұйымдардағы қаражат, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар

Компания кредиттік ұйымдардағы қаражатты және басқа да қаржы инвестицияларын амортизацияланған құны бойынша бағалайды, тек егер келесі қос талап орындалатын болса ғана:

- қаржы активі бизнес-модельдің шеңберінде ұсталады, оның мақсаты қаржы активтерін шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін ұстау болып табылады;
- қаржы активінің шарттық талаптары көрсетілген күндерге борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне (SPPI) борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздейді.

Бұл талаптар барынша толық төменде қарастырылады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы активтері мен міндеттемелер (жалғасы)

Бизнес-модельді бағалау

Компания бизнес-модельді бизнестің белгілі бір мақсаттарына қол жеткізу үшін топтарға біріктірілген қаржы активтері қалайша басқарылатындығын барынша жақсы көрсететін деңгейде айқындайды.

Компанияның бизнес-моделі келесі бақыланатын факторларға негізделген:

- бизнес-модельдің нәтижелілігі мен бұл бизнес-модельдің шеңберінде ұсталатын қаржы активтерінің кірістілігі қалайша бағаланатындығына және бұл ақпарат ұйымның шешуші басқарушы персоналына қалайша хабарланатындығына;
- бизнес-модельдің нәтижелілігіне (және бұл бизнес-модельдің шеңберінде ұсталатын қаржы активтерінің кірістілігіне) әсер ететін тәуекелдер және, атап айтқанда, бұл тәуекелдерді басқару тәсілі;
- бизнесті басқаратын менеджерлерге қалайша ынталандырылатындығына (мысалы, сыйақы басқарылатын активтің әділ құнына немесе шартта көзделген алынған ақша ағындарына негізделген бе);
- сатудың күтілетін жиілігі, көлемі мен мерзімдері Компанияның бизнес-моделін бағалау кезінде маңызды аспектілер болып табылады.

Егер ақша ағындары бастапқы мойындалғаннан кейін Компания үміттерінен басқа тәсілмен іске асырылса, Компания бұл бизнес-модельдің шеңберінде ұсталатын қалған қаржы активтерінің жіктелуін өзгертпейді, бірақ келешекте мұндай ақпаратты жуырда құрылған немесе жуырда сатып алынған қаржы активтерін бағалау кезінде назарға алады.

«Борыштың негізгі сомасының және борыттың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайыздар есебінен ғана төлемдер» тестісі (SPPI тестісі)

Жіктеу процесінің екінші сатысының шеңберінде Компания шартта көзделген актив бойынша ақша ағындары борыштың негізгі сомасының жіне борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайыздар есебінен ғана төлемдер (яғни SPPI тестісі) болып табылатындығын анықтау үшін қаржы активінің шартты талаптарын бағалайды.

Бұл тесттің мақсаттары үшін «негізгі борыш сомасы» бастапқы мойындау кезінде қаржы активінің әділ құнын білдіреді, және ол бұл қаржы активі қолданылуының барлық мерзімінің бойына өзгере алады (мысалы, егер борыштың негізгі сомасын өтеу есебінен төлемдер немесе сыйлықақының/дисконттың амортизациясы орын алса).

Несие шартының шеңберінде пайыздардың барынша едәуір элементтері әдетте ақшаның уақытша құны үшін өтемақы және несиелік тәуекел үшін өтемақы болып табылады. SPPI тестісін өткізу үшін Компания пайымдауды қолданып, орынды факторларды, мысалға, қаржы активінің қай валютада білдірілгенін және пайыздық мөлшерлеме белгіленген кезеңді саралайды.

Сол уақытта тәуекелдерге ұшырағыштыққа немесе шартта көзделген, базалық несие келісімімен байланысты емес ақша ағындарының волатильділігіне аз ғана әсер ететін шарттық талаптар, борыштың негізгі сомасының және борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайыздардың есебіне төлемдер болып табылатын шартта көзделген ақша ағындарының пайда болуын негіздемейді. Мұндай жағдайларда қаржы активін ПЗӘҚ бойынша бағалау қажет.

БЖКӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдар

Кей уақытта Компания кейбір инвестициялар үлестік құралдарға бастапқы мойындалған кезде, оның күшін кейіннен айыру құқығынсыз, оларды БЖКӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдар ретінде жіктеуге, егер олар «Қаржы құралдары: ұсыну» 32 ҚЕХС (IA5) сай үлестік құралдың анықтамасына жауап берсе және саудаға арналмаса, шешім қабылдайды. Мұндай жіктеу туралы шешім әрбір құрал бойынша бөлек қабылданады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы активтері мен міндеттемелер (жалғасы)

БЖКӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдар (жалғасы)

Мұндай үлестік құралдар бойынша пайда мен залал ешқашан пайданың немесе залалдың құрамына қайта жіктелмейді. Дивидендтер, Компания мұндай құралдың бастапқы құнының бір бөлігінің өтемақысы ретінде мұндай түсімдерден пайда алған жағдайлардан басқа, дивидендтерді алға құқық белгіленгенде пайда немесе залал құрамында басқа да кіріс ретінде танылады. Мұндай жағдайда пайда басқа да жиынтық кірістің құрамында танылады. БЖКӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдар құнсыздану мәніне бағаланбайды. Мұндай құралдар есептен шығарылған кезде қайта бағалау бойынша жинақталған резерв бөлінбеген пайда құрамына ауыстырылады.

Қаржы активтері мен міндеттемелерін қайта жіктеу

Компания қаржы активтерін басқарудың бизнес-моделін өзгертетін айрықша жағдайлардан басқа, қаржы активтері бастапқыда танылғаннан кейін қайта жіктелмейді. Қаржылық міндеттемелер ешқашан қайта жіктелмейді. 2022 жылы Компания қаржы активтері мен міндеттемелерін қайта жіктемеді.

Ақшалай қаражат және оның баламалары

Ақша қаражаты мен оның баламаларына қандай да бір шарттық міндеттемелер жүктелмеген қолма-қол қаражат және пайда болған күннен бастап тоқсан күннің ішінде өтеу мерзімі бар ҚРҰБ-дағы және басқа кредиттік ұйымдардағы қаражат жатады.

«РЕПО» және кері «РЕПО» шарттары және бағалы қағаздармен жасалатын қарыз операциялары

Бағалы қағаздарды сату және кері сатып алу шарттары («репо» шарттары) есеп берушілікте қаржыландырудың құнсызданған операциялары ретінде көрсетіледі. «Репо» шарттары бойынша іске асырылған бағалы қағаздардың қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте бейнеленуі жалғастырылады және контрагенттің шарт немесе жалпылама қабылданған тәжірибе талаптарынан шығатын осы бағалы қағаздарды сатуға немесе қайта кепілге қоюға құқығы болған жағдайда, «репо» шарттары бойынша кепілзат есебінде берілген бағалы қағаздардың санатына ауыстырылады. Тиісті міндеттемелер қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте «репо» шарттары ретінде көрсетіледі. Бағалы қағаздарды кері сату (кері «репо») шарттары бойынша сатып алу қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте кері «репо» шарттары ретінде көрсетіледі. Сату бағасы мен кері сатып алу бағасының арасындағы айырма пайыздық түсім ретінде қаралады және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша «репо» шарттары қолданысы мерзімі ішінде есептеледі.

Контрагенттерге қарыз шарттарында берілген бағалы қағаздар қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте көрсетілуін жалғастырады. Қарыз шарттарында тартылған бағалы қағаздар олар үшінші тұлғаларға сатылған кезде ғана қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте көрсетіледі. Мұндай жағдайда сатып алу-сату мәмілесі жиынтық кіріс туралы жекелеген есепте ескеріледі. Осындай бағалы қағаздарды қайтару жөніндегі міндеттеме сауда операциялары жөніндегі міндеттемелердің құрамында әділ құн бойынша көрсетіледі.

Туынды қаржы құралдары

Компания өзінің әдеттегі қызметінің барысында валюта нарықтарында және капитал нарықтарында түрлі туынды қаржы құралдарын (оның ішінде, фьючерстер, форвардтар, своптар мен опциондар) пайдаланады. Осы қаржы құралдары саудаға арналады және бастапқыда әділ құны бойынша көрсетіледі. Әділ құн нарықтық баға белгілеудің немесе тиісті базалық құралдардың ағымдағы нарықтық және шарттық құнға әрі басқа да факторларға негізделген бағалау үлгілерінің негізінде айқындалады. Оң әділ құны бар туынды қаржы құралдары активтердің құрамында, ал теріс әділ құнымен - міндеттемелердің құрамында көрсетіледі. Аталған құралдармен жасалған операциялар бойынша пайда мен залал саудалық бағалы қағаздармен операциялар бойынша таза пайданың/(залалдың) немесе шетел валютасындағы операциялар бойынша таза пайданың/(залалдың) құрамында қаржы құралының түріне қарай (сауда операциялары) жиынтық кіріс туралы жекелеген есепте көрсетіледі.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Жалдау

Компания жалға алушы ретінде

Компания, қысқа мерзімді жалдауды және төмен құны бар активтерді жалдаудан басқа, барлық жалдау шарттарын мойындауға және бағалауға бірыңғай тәсілді қолданады. 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша жалдау шарттары қысқа мерзімді немесе құны төмен активтерді жалдау болып табылды. Компания жалдау бойынша міндеттемелерді және пайдалану құқығы нысанындағы активтерді танымады.

Қысқа мерзімді жалдау және төмен құны бар активтерді жалдау

Компания қысқа мерзімді жалдауға қатысты мойындаудан босатуды қысқа мерзімді жалдау шарттарына (яғни жалдаудың басталу күніне көзделген жалдау мерзімі 12 айдан аспайтын мерзімді құрайтын және сатып алу опционын қамтымайтын шарттарға) қолданады. Сондай-ақ Компания төмен құны бар офистік жабдықты жалдауға қатысты мойындаудан босатуды құны төмен деп есептелетін активтерді жалдау шарттарына қолданады (бес мың долларға дейін). Қысқа мерзімді жалдау мен төмен құны бар активтерді жалдау бойынша жалдау төлемдері жалдау мерзімінің бойына желілік әдіспен жалдау бойынша шығыс ретінде танылады.

Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Қаржы активі немесе қаржылық міндеттеме мойындалған сомаларды есепке алуға заңи тұрғыдан қорғалған құқық болғанда және есеп айырысуларды нетто-негізде жүзеге асыруға не болмаса активті сатуға және міндеттемені бір мезгілде орындауға ниет болғанда, қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте нетто-өлшемді ұсына отырып өзара есепке алынуға жатады. Есепке алу құқығы келешектегі уақиғаға негізделмеуі тиіс және барлық келесі жағдайларда заңи тұрғыдан қорғалуы тиіс:

- әдеттегі қызметтің барысында;
- дефолт болған жағдайда; және
- ұйым немесе контрагенттердің біреуі дәрменсіз немесе банкрот болып қалған жағдайда.

Бұл талаптар, әдетте, неттинг туралы бас келісімдерге қатысты орындалмайды және тиісті активтер мен міндеттемелер қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте толық көлемде көрсетіледі.

Қаржы активтері мен міндеттемелерді тануды тоқтату

Қаржы активтері

Қаржы активі (немесе, қолданылуына қарай — қаржы активінің бір бөлігі немесе дәл сондай қаржы активтері тобының бір бөлігі), егер:

- активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Компания активтен келетін ақшағымдарын алу құқығын берсе немесе алған ақша ағымдарын толығымен елеулі кешіктірусіз «транзит» келісім талаптарында үшінші тарапқа аудару міндеттемесін қабылдаса; сондай-ақ
- Компания (а) не активтен түсетін бүкіл пайда мен тәуекелді түгелімен дерлік берсе, (б) не бермесе, алайда активтен түсетін пайда мен тәуекелді өзінде де сақтамайтын болса, бірақ осы активтің бақылануын берсе.

Компания активтен келетін ақша ағымдарын алу құқығын оған байланысты бүкіл пайда мен тәуекелді бермей де, өзінде сақтамай да, сондай-ақ активтің бақылануын бермей де берсе, мұндай актив есепке алуда Компанияның бұл активтегі қатысуын жалғастыратын шекте бейнеленеді. Берілген актив бойынша кепілдік нысаны бар активке қатысуды жалғастыру, активтің бастапқы баланстық құны мәнінің ең азы бойынша және Компанияның төленуіне берілуі мүмкін өтемақының ең көп мөлшері бойынша бағаланады. Егер одан әрі жалғасатын активке қатысу берілетін активке шығарылған және/немесе сатып алынған опцион (есебі ақша қаражатымен жүргізілетін опцион немесе ұқсас құрал да кіреді) нысанын қабылдаса, Компанияның одан әрі жалғасатын қатысуының мөлшері — әділ құны бойынша бағаланатын актив бойынша шығарылған пут-опционы (есебі ақша қаражатымен жүргізілетін опцион немесе ұқсас құрал да кіреді) жағдайын қоспағанда, Компания өтемін төлеп ала алатын берілетін актив құны. Бұл жағдайда Компанияның одан әрі жалғасатын қатысуының мөлшері екі көлемнің: берілетін активтің әділ құны мен опционның орындалу бағасының ең азы ретінде анықталады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы активтері мен міндеттемелерді тануды тоқтату (жалғасы)

Қаржы активтері (жалғасы)

Есепнен шығару

Қаржы активтері есептен ішінара не болмаса Компания олардың құнының өтелуін бұдан былай күтпеген жағдайда бүтіндей есептен шығарылады. Егер есептен шығарылуға жататын сома жинақталған құнсыздану резервінің көлемінен көп болса, айырмасы ең алдымен резервтің ұлғаюы ретінде ескеріледі, ал содан кейін жалпы баланстық құнына қолданылады. Кез келген кейінгі қалпына келтіру амалдары несиелік залалдар бойынша шығыстарға жатқызылады. Есептен шығару мойындауды тоқтатуға жатады.

Қаржылық міндеттемелер

Қаржылық міндеттеменің мойындалуы тиісті міндеттеме орындалған, күші жойылған немесе қолданылу мерзімі аяқталған жағдайда тоқтатылады.

Қолданыстағы бір қаржылық міндеттемені сол кредитордың алдындағы басқа міндеттемеге елеулі ерекшеленетін талаптарда ауыстырған кезде немесе қолданыстағы міндеттеме талаптарына елеулі түрлендірулер енгізілген жағдайда, бастапқы міндеттеменің мойындалуы тоқтатылады, ал жаңа міндеттеме пайда немесе залал құрамында міндеттемелердің баланстық құнындағы айырманы мойындай отырып, есепке алуда бейнеленеді.

Салық салу

Корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы шығыстар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер баланстық міндеттемелер әдісін пайдалана отырып, барлық уақытша айырмашылықтарына қатысты есептеледі. Кейінге қалдырылған табыс салығы компанияларды біріктіруді білдірмейтін және жүзеге асырылу сәтінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайда мен залалға да әсер етпейтін операция бойынша гудвилдің, активтің немесе міндеттеменің бастапқы бейнеленуі нәтижесінде туындайтын жағдайлардан басқа кезде кейінге қалдырылған табыс салығы қаржылық есеп берушілік мақсаттары үшін активтер мен міндеттемелердің салықтық базасы мен олардың баланстық құны арасында туындайтын барлық уақытша айырмашылықтары бойынша бейнеленеді.

Кейінге қалдырылған салық активтері салықтық базаны азайтатын осы уақытша айырмашылықтар қарсы есепке алынуы мүмкін болашақта салық салынатын пайда алу ықтималдылығы бар дәрежеде ғана көрсетіледі. Кейінге қалдырылған салықтық активтер мен міндеттемелер күшіне енген немесе нақ есепті мерзімде күшіне енген заңнамаға сүйене отырып, міндеттемені реттеу немесе активті іске асыру кезеңі ішінде қолданылатын салық салу мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Уақытша айырманы қалпына келтіру уақытын бақылауға болатын және уақытша айырма таяу арада қалпына келтіріледі деген ықтималдық болған жағдайларды қоспағанда, кейінге қалдырылған табыс салығы еншілес және қауымдасқан ұйымдарға, сондай-ақ бірлескен кәсіпорындарға инвестициялармен байланысты уақытша айырмалар бойынша көрсетіледі.

Сонымен қатар Қазақстан Республикасында Компанияның қызметіне қатысты пайдаланылатын түрлі операциялық салықтар қолданылады. Бұл салықтар операциялық шығыстар құрамында бейнеленеді.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған құнсыздану шығындары мен жинақталған амортизация шегерілген, күнделікті қызмет көрсету шығыстары ескерілмеген бастапқы құны бойынша бейнеленеді. Мұндай құнға, егер олар мойындау критерийлеріне жауап берсе, орын алу фактісі бойынша танылатын құрал-жабдықты ауыстыруға байланысты шығындар кіреді.

Бастапқы құны бойынша бастапқы мойындалғаннан кейін ғимараттар қайта бағаланған құны бойынша көрсетіледі, ол кейіннен жинақталған амортизацияны және құнсызданудан кейіннен жинақталған залалдарды шегере отырып қайта бағалау күніне әділ құнды білдіреді. Қайта бағалау қайта бағаланған активтің әділ құны мен оның баланстық құны арасындағы елеулі алшақтықтарды болдырмау үшін жиі орындалады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Негізгі құралдар (жалғасы)

Қайта бағалау күніне жинақталған амортизация активтің жалпы баланстық құнының бір мезгілдегі төмендеуімен алынып тасталады және содан түскен сома активтің қайта бағаланған сомасына сүйене отырып қайта бағаланады. Қайта бағалаудан болған құн өсімі, бұрын пайда немесе залал құрамында көрсетілген мұндай актив құнының алдындағы азаюын қалпына келтіру сомаларын қоспағанда, басқа да жиынтық кірістің құрамында негізгі құралдарды қайта бағалау резервінде көрсетіледі. Мұндай жағдайда актив құнының ұлғаюы пайда мен залал құрамында танылады. Қайта бағалаудан болған құн өсімі, негізгі құралдарды қайта бағалау резервінде көрсетілген дәл сол актив бойынша мұндай азаюдың құнның алдыңғы өсіміне қарсы тікелей есепке алынуын қоспағанда, пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

Негізгі құралдарды қайта бағалау резервінен алынған сомаларды бөлінбеген пайда құрамына жыл сайынғы ауыстыру активтердің қайта бағаланған баланстық құнына сүйене отырып есептелетін амортизация сомасы мен активтердің бастапқы құнына сүйене отырып есептелетін амортизация сомасы арасындағы айырма бөлігінде жүзеге асырылады. Актив есептен шығарылғанда қайта бағалау резервіне қосылған сома бөлінбеген пайданың құрамына ауыстырылады.

Нысанның амортизациясы оны пайдалануға қол жетімді болған кезде басталады. Амортизация активтерді дұрыс пайдаланудың келесі есептік мерзімі ішінде сызықтық әдіспен есептеледі:

	<u>Жылдар</u>
Ғимараттар	40
Машиналар мен жабдықтар	3-15
Көлік құралдары	6,7
Өзге	6-10

Тарату құны, пайдалы пайдалану мерзімі және активтердің амортизациясын есептеу әдістері әрбір есепті жылдың соңында талданады және қажетіне қарай түзетіледі.

Жөндеуге және бұрынғы қалпына келтіру шығыстар оларды жүзеге асыру шамасына қарай шығындарға жатқызылады және олар капиталға айналатын жағдайларды қоспағанда, басқа да операциялық шығыстардың құрамына қосылады.

Материалдық емес активтер

Материалдық емес активтерге бағдарламалық жасақтама мен лицензиялар кіреді.

Бөлек сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесі біріктіру шеңберінде сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны сатып алу күнгі олардың әділ құнын білдіреді. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған құнсыздану шығындары мен жинақталған амортизация шегерілген бастапқы құны бойынша көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің пайдалы қызмет етуінің шектелген немесе шектелмеген мерзімі бар. Шектелген пайдалы пайдалану мерзімі бар материалдық емес активтер пайдалы пайдалану мерзімі ішінде амортизацияланады, мүмкін құнсыздану белгілері болған жағдайда, құнсыздану мәніне сарапталады. Шектелген пайдалы қызмет ету мерзімі бар материалдық емес активтердің амортизациясы кезеңі мен оны есептеу әдісі кем дегенде әрбір есепті жылдың соңында қайта қаралады.

Төменде материалдық емес активтердің бағаланған пайдалы қызмет ету мерзімдері келтірілген:

	<u>2022 жылы пайдаланылған, жылдардағы мерзімдер</u>
Ішкі жобаланған бағдарламалық жасақтама	3-9
Өзге бағдарламалық жасақтама және лицензиялар	5-8
Өзгесі	1-5

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Материалдық емес активтер (жалғасы)

Егер Компания материалдық есепті құратын болса, материалдық емес активті әзірлеу шығыстар материалдық емес активтің өзіндік құнына енгізіледі және шарт талаптарына сәйкес мақсатына лайық пайдалану үшін материалдық емес активтің толық дайын болмайынша аяқталмаған құрылыс күйінде ескеріледі. Ішкі құрылған материалдық емес активтің өзіндік құны материалдық емес актив алғаш рет тану критерийлеріне жауап беретін және активті мақсатына лайық пайдалануға әзірлеуге, құруға, өндіруге және дайындауға тікелей бөлінуі немесе ақылға қонымды әрі бірізді негізде жатқызылуы мүмкін күннен бастап болған келесі шығындар сомасын білдіреді:

- 1) материалдық емес активті құру кезінде пайдаланылған немесе тұтынылған материалдар мен қызметтерге жұмсалған шығындар;
- 2) жалақы мен активті құрумен тікелей айналысатын қызметкерлермен байланысты басқа да шығындар (Компания бағдарламалық өнімдерді пысықтаумен тікелей айналысатын қызметкерлерге сыйақыны осындай жұмыстар жоғарыда көрсетілген барлық талаптарға сәйкес келген жағдайда атқарылған жұмыс туралы есептер негізінде капиталдандыруды жүзеге асырады);
- 3) заңды құқықты тіркеу үшін баждар, активті құру үшін пайдаланылған патенттер мен лицензиялар сияқты құрылатын активке тікелей қатысты кез келген шығындар.

Сатуға арналған ретінде жіктелетін активтер

Компания ұзақ мерзімді активтерді (немесе шығарылған топты), егер олардың баланстық құнын өтеу пайдалану барысында емес, мәмілені іске асыру барысында жоспарланса, сатуға арналған ретінде жіктейді. Бұл үшін айналымнан тыс активтер (немесе шығарылатын топ) мұндай активтерді (шығарылатын топты) сатудың әдеттегі, үлгілік шарттары болып табылатын шарттарда оларды қазіргі күйінде дереу сату үшін қол жетімді болуы тиіс, бұл ретте олардың сатылуы жоғары ықтималдылық деңгейімен сипатталуы тиіс. Сатудың жоғары ықтималдығы Компания басшылығының ұзақ мерзімді активті (немесе шығатын топты) сату жоспарын ұстануға деген нақты ниетін білдіреді. Бұл ретте сатып алушыны іздеу және осындай жоспарды орындау бойынша белсенді іс-қимыл бағдарламасы басталуы қажет. Бұдан басқа, айналымнан тыс актив (немесе шығып қалған топ) оның ағымдағы әділ құнын ескере отырып негізделген баға бойынша сатуға белсенді түрде ұсынылуы тиіс. Бұдан басқа, аяқталған мәміле ретінде сатуды көрсету сатуға арналған ретінде айналымнан тыс активтерді (немесе шығатын топты) жіктеу күнінен бастап бір жыл ішінде күтілуі тиіс.

Еншілес ұйымдарға салынған инвестициялар

Еншілес ұйым – компанияның басқаруындағы серіктестік сияқты біртұтас емес ұйымды қоса алғанда, ұйым. Еншілес ұйымдарға инвестициялар құнсызданудан болатын залалды шегере отырып, бастапқы құны бойынша жеке қаржылық есеп берушілікте ескеріледі.

Қауымдастырылған компанияларға салынған инвестициялар

Қауымдастырылған ұйым – Компания қызметіне айтарлықтай әсер ететін ұйым. Үлестік қатысу әдісіне сәйкес, бастапқы тану кезінде қауымдастырылған ұйымға инвестициялар бастапқы құны бойынша танылады, содан кейін олардың теңгерімдік құны сатып алу күнінен кейін инвестиция нысанының пайда немесе залалындағы инвестордың үлесін тану есебінен ұлғайтылады немесе азайтылады. Инвестордың инвестиция нысанының пайдасы немесе залалындағы үлесі Компанияның пайдасы немесе залалы құрамында танылады. Пайданы бөлу нәтижесінде инвестиция нысанынан алынған қаражат инвестицияның теңгерімдік құнын төмендетеді.

Клирингілік қатысушылардың қаражаты

Клирингілік қатысушылар қаражатының басым бөлігін, операцияларды келесі сауда күнінде жүзеге асыру мақсатында, Биржаның корреспонденттік шоттарында есептік күні орналастырылған валюта нарығы мүшелерінің ақшасы құрайды. Сонымен қатар, «Қаржы құралдарымен жасалатын мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру қағидалары» деген Биржаның ішкі құжатына сәйкес, әрбір клирингілік қатысушы қамтамасыз етудің белгілі бір деңгейін сақтауы және Биржаның корреспонденттік шотындағы кепілдік жарнаның төленуін қамтамасыз етуі тиіс, сондықтан клирингілік қатысушылардың кейбірі, сауда-саттықты келесі сауда күнінде жүзеге асыру мақсатында, сауда күнінің соңында Биржаның корреспонденттік шотында ақша сомаларын қалдырады. Биржа оларды клирингілік қатысушылар алдындағы міндеттемелер деп таниды.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Орталық контрагенттің активтері мен міндеттемелері

Биржа биржалық сауда-саттықта жасалған барлық мәмілелер бойынша әрбір қатысушының тарапы бола отырып, қор, валюта нарықтарында және деривативтер нарығында орталық контрагент ретінде әрекет етеді және олардың нетто негізде орындалуына кепілдік береді. Мұндай мәмілелер бойынша активтер мен міндеттемелер қаржылық жағдай туралы есепте Биржа бекітілген ішкі құжаттарға сәйкес белгілейтін күнделікті есеп айырысу бағалары негізінде есептелген таза әділ құны бойынша көрсетіледі. Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер мен міндеттемелер есептік кезеңнің соңындағы қор және валюта нарықтарындағы аяқталмаған мәмілелер бойынша орталық контрагенттің активтері мен міндеттемелерін қамтиды.

Орталық контрагенттің қамтамасыз етуі

Биржа жеке және ұжымдық қамтамасыз ету жүйесін пайдалана отырып, қор, валюта нарықтарында және деривативтер нарығында қатысушылардың алдындағы нетто міндеттемелердің орындалуына кепілдік береді. Қатысушының жеке қамтамасыз етуі оның қаржылық жағдайы негізінде белгіленетін, клирингтік қатысушыға берілген санатқа байланысты толық немесе жартылай болуы мүмкін.

Жартылай қамтамасыз ету талаптарымен жасалатын мәмілелер бойынша жартылай қамтамасыз етумен клирингтік қатысушының міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету ретінде, Биржа клирингтік шоттарда есепке алынатын мәмілелер, осындай клирингтік қатысушылардың берген өтінімдері бойынша және белгілі бір биржалық нарықтар үшін Биржаның ішкі әдістемелерімен белгіленген ерекшеліктерді ескерумен есептелген нетто міндеттемелерді жартылай қамтамасыз етуге талаптарды, сондай-ақ тиісті биржалық нарықта кепілдік жарнаны салуға талаптарды белгілейді. Толық жабу талаптарымен жасалған мәмілелер бойынша жартылай қамтамасыз етумен клирингтік қатысушының міндеттемелерін орындауын қамтамасыз ету ретінде, Биржа осындай мәмілелер жасау нәтижесінде туындаған қаржы құралдары бойынша нетто міндеттемелерді толық жабуға қойылатын талаптарды белгілейді. Толық жабуды клирингтік қатысушының міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету ретінде, Биржа осындай клирингтік қатысушының барлық клирингтік шоттары бойынша нетто міндеттемелерді толық жабу талаптарын белгілейді.

Орталық контрагенттің жартылай қамтамасыз ету мөлшеріне қойылатын талаптар Биржаның ішкі әдістемелері негізінде есептеледі және клирингтік қатысушының орталық контрагент алдындағы барлық қаржы құралдары бойынша нетто міндеттемелерінің кредиттік және нарықтық тәуекелінің мөлшерін жабуы тиіс.

Қор нарығында, валюта нарығында және деривативтер нарығында жартылай қамтамасыз ету үшін қабылданатын қаржы құралдары – қатысушылар Биржаның корреспонденттік шоттарына аударатын теңге және АҚШ доллары.

Қор нарығында қамтамасыз ету ретінде клирингтік қатысушылар ақшадан басқа Биржада айналыстағы бағалы қағаздарды салады. Бұл бағалы қағаздар қор нарығының әрбір депоненті-клирингтік қатысушысының «Бағалы қағаздар Орталық депозитарийі» АҚ-дағы дербес шотытының қосалқы шоттарында (клиенттік және меншікті) «KASE» бөлімінде қамтамасыз ету ретінде есепке алынады, Биржаның активтері болып табылмайды және қаржылық жағдай туралы бірлестірілген есепте көрсетілмейді.

Клирингтік қатысушының ашық жайғасымдарын қамтамасыз ету үшін қамтамасыз ету және/немесе маржалық қамтамасыз ету жеткіліксіз болған жағдайда, клирингтік қатысушы қосымша қамтамасыз етуді енгізу немесе ашық жайғасымдар шамасын төмендеуіне әкелетін мәмілелер жасау арқылы Биржа қойған талапты орындауға міндетті.

Қамтамасыз етусіз клирингтік қатысушы қамтамасыз ету ұсынбайды және кепілдік жарналар төлемейді.

Клирингтік қатысушыларға мәмілелерді орындаудың ұжымдық қамтамасыз етуі – клирингтік резервтік және кепілдік қорлар. Резервтік қорлар әрбір биржалық нарық үшін Биржаның меншікті қаражаты есебінен қалыптасады. Кепілдік қорлар клирингтік қатысушылардың Биржаның корреспонденттік шотына қосқан клирингтік қатысушылардың кепілдік жарналары негізінде қалыптасады. Белгілі бір биржалық нарықта орталық контрагенттің қатысуымен сауда-саттық режимдерінде жасалған қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелерді жабу үшін пайдаланылатын жекелеген кепілдік қорлары құрылуы мүмкін. Резервтік қорлар тек осы резервтік қор құрылған белгілі бір биржалық нарықтың қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелерді жабу үшін ғана пайдаланылады. Кепілдік қорлардың қаражаты, биржалық нарықта дефолтты реттеу шеңберінде жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелерді қоспағанда, Биржаның және/немесе оның клирингтік қатысушыларының қандай да бір басқа міндеттемелерін орындалуын қамтамасыз ету ретінде пайдаланыла алмайды. Ұжымдық қамтамасыз ету жеке қамтамасыз ету құралдары жеткіліксіз болған жағдайда ғана қолданылады. Ұжымдық қамтамасыз етуді пайдалану тәртібі Компанияның ішкі құжаттарында қарастырылған.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Бағалау міндеттемелері

Бағалау міндеттемелері, егер Компанияның өткендегі белгілі бір уақиғаның салдарынан олардың реттелуіне үлкен ықтималдық дәрежеде болашақ экономикалық пайданы қамтитын ресурстардың кетуін талап ететін және жеткілікті сенімділік дәрежеде бағалануы мүмкін заңды немесе іс жүзінде уағдалы міндеттемелері бар болса, мойындалады.

Зейнетақы төлемдері және қызметкерлерге төленетін басқа да сыйақылар бойынша міндеттемелер

Топтың жұмыс берушінің ағымдағы жарналарын жұмыскерлерге төленетін ағымдағы жалпы төлемдердің пайызы ретінде есептеуді көздейтін Қазақстан Республикасының мемлекеттік зейнетақы жүйесіне қатысудан басқа, қосымша зейнетақы бағдарламалары жоқ. Бұл шығыстар тиісті еңбекақы жататын есептік кезеңде көрсетіледі. Бұдан басқа, Топ жұмыскерлерге еңбек қызметі аяқталғаннан кейін елеулі сыйақы төлемейді.

Капитал

Жарғылық капитал

Жай акциялар және өтелуге жатпайтын артықшылықты акциялар дискрециялық дивидендтерге құқықтары бар меншікті капиталдың құрамында көрсетіледі. Бизнесі біріктіру жағдайларын қоспағанда, жаңа акцияларды шығаруға тікелей байланысты үшінші тараптарға көрсетілетін қызметтерге ақы төлеуге арналған шығындар осы эмиссия нәтижесінде алынған соманы азайту ретінде меншікті капитал құрамында көрсетіледі. Алынған қаражаттың әділ құнының шығарылған акциялардың номиналдық құнынан асып кету сомасы қосымша капитал ретінде көрсетіледі.

Меншікті сатып алынған акциялар

Компания компанияның акцияларын сатып алған жағдайда, пайдаға салынатын салықты шегергендегі мәміле бойынша тиісті шығындарды қоса алғанда, төленген өтем меншік капиталдың жалпы сомасынан меншікті сатып алынған акциялар ретінде олардың күші жойылған немесе қайта шығарылған кезге дейін шегеріледі. Мұндай акцияларды кейіннен сату немесе қайта шығару кезінде алынған өтем меншікті капиталдың құрамына енгізіледі. Меншікті сатып алынған акциялар орташа алынған құны бойынша есепке алынады.

Дивидендтер

Дивидендтер міндеттемелер ретінде танылады және егер олар есепті күнді қоса алғанда дейін жарияланған жағдайда ғана есепті күнгі меншікті капитал сомасынан шегеріледі. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есепті күнге дейін ұсынылса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ шығаруға жекелеген қаржылық есеп берушілік бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе жарияланса, есеп берушілікте ашылады.

Шартты активтер мен міндеттемелер

Шартты міндеттемелер қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте көрсетілмейді, бұл ретте оларды өтеуге байланысты ресурстардың шығуы екіталай болып табылған жағдайларды қоспағанда, олар туралы ақпарат қаржылық есеп берушілікте ашылады. Шартты активтер қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте көрсетілмейді, бұл ретте олармен байланысты экономикалық пайданы алу ықтимал болып табылған жағдайларда олар туралы ақпарат қаржылық есеп берушілікте ашып көрсетіледі.

Кірістер мен шығыстарды тану

Түсім, егер Компанияның экономикалық пайда алу ықтималдығы жоғары болса және түсім сенімді түрде бағаланатын болса, танылады. Компания қаржылық есеп берушілікте танылуы үшін келесі критерийлер де орындалуы керек:

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Пайыздық және ұқсас кірістер мен шығыстар

Компания кредиттік-құнсызданған қаржы активтерінен басқа, қаржы активтерінің жалпы баланстық құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып, амортизацияланған құны бойынша немесе БЖКӨҚ бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтері бойынша пайыздық түсімді есептейді. Тиімді пайыздық мөлшерлеме бұл дисконттау кезінде болашақ есептік ақшалай төлемдер немесе түсімдер қаржы құралын пайдаланудың болжамды мерзімі ішінде немесе ол қолданылатын жерде неғұрлым қысқа уақыт кезеңі ішінде қаржы активінің немесе қаржылық міндеттеменің таза баланстық құнына дәл келтірілетін мөлшерлеме. Есептеу кезінде қаржы құралы бойынша барлық шарттық талаптар (мысалы, мерзімінен бұрын өтеу құқығы) және тиімді пайыздық ставканың ажырамас бөлігі болып табылатын құралмен тікелей байланысты комиссиялық немесе қосымша шығыстар ескеріледі, бірақ болашақ кредиттік залалдар ескерілмейді. Қаржы активінің немесе қаржылық міндеттеменің баланстық құны компания төлемдерді немесе түсімдерді бағалауды қайта қараған жағдайда түзетіледі. Түзетілген баланстық құн бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме негізінде есептеледі, ал баланстық құнның өзгеруі пайыздық кіріс немесе шығыстар ретінде көрсетіледі.

Комиссиялық кірістер

Компания клиенттерге көрсететін әр түрлі қызметтерден комиссиялық кірістер алады. Комиссиялық кірістер келесі екі санатқа бөлінуі мүмкін:

- *Белгілі бір уақыт кезеңі ішінде қызмет көрсеткені үшін алынған комиссиялық кірістер*

Белгілі бір уақыт кезеңі ішінде қызмет көрсеткені үшін алынған комиссиялар осы кезең ішінде орындауы тиісті міндеттердің орындалуына қарай есептеледі. Мұндай баптарға комиссиялық кірістер, листингтік және клирингтік алымдар, ақпараттық қызметтер, қашықтан қол жеткізу қызметтері және мүшелік жарналар кіреді.

- *Операциялар жасау бойынша қызмет көрсетуден түскен комиссиялық кірістер*

Үшінші тарап тұлғасынан операция жасау жөніндегі келіссөздерді жүргізу немесе оған қатысу үшін алынған комиссиялар, мысалы, акцияларды немесе басқа да бағалы қағаздарды сатып алу кезінде компанияның орындау міндеті келісім жасасу не бизнесті сатып алу немесе сату болып табылса, осындай операция аяқталғаннан кейін танылады. Орындауға белгілі бір міндеттермен байланысты комиссиялық (немесе комиссиялық төлемдердің бір бөлігі) тиісті өлшемдер орындалғаннан кейін танылады. Егер шартта ауыспалы өтеу көзделсе, комиссиялық кірістер ауыспалы өтеуге тән белгісіздікті кейіннен шешу кезінде түсімнің жинақтаушы қорытындысы деп танылған соманың айтарлықтай азаюы болмайтындай жоғары дәрежеде ғана танылады.

Дивидендтік кіріс

Компанияның төлемді алу құқығы белгіленген кезде кіріс танылады.

Шетел валюталарын қайта есептеу

Жекелеген қаржылық есеп берушілік Қазақстан теңгесінде ұсынылды, олар функционалдық валюта және Компанияның есептілігін табыс ету валютасы болып табылады, шетел валюталарындағы операциялар бастапқыда операция күні қолданыста болған айырбастау бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта есептеледі. Шетел валюталарында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күні қолданыста болған айырбастау бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта есептеледі. Шетел валюталарындағы операцияларды қайта есептеу кезінде туындайтын пайда мен шығындар «шетел валютасымен операциялар бойынша таза пайда» бабы бойынша жиынтық кіріс туралы жеке есепте көрсетіледі. Тарихи құны бойынша шетел валютасында көрсетілетін монетарлық емес баптар операция күні қолданыста болған айырбастау бағамы бойынша қайта есептеледі. Әділ құны бойынша шетел валютасында көрсетілетін монетарлық емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданыста болған айырбастау бағамы бойынша қайта есептеледі.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Шетел валюталарын қайта есептеу (жалғасы)

Шетел валютасындағы операция бойынша шарттық айырбас бағамы мен осындай мәміле жасалған күнгі ресми бағам арасындағы айырмашылық шетел валютасындағы операциялар бойынша шығындар шегерілген кіріс құрамына қосылады. 2022 және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы ресми бағамдар осындай болды:

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жылдың 31 желтоқсан
KZT/USD	462,62	431,8
KZT/EUR	492,86	489,1
KZT/RUR	6,43	5,76
KZT/GBP	556,57	583,32

4. Маңызды есеп пайымдаулары мен бағалаулары

Бағалаудың белгісіздігі

Компанияның есеп саясатын қолдану барысында басшылық өз пайымдауларын қолданды және жекелеген қаржылық есеп берушілік танылған сомаларды анықтау кезінде баға берді. Төменде пайымдау мен бағалауды қолданудың ең маңызды жағдайлары келтірілген.

Қаржы құралдарының әділ құны

Егер қаржылық жағдай туралы жеке есепте көрсетілген қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелердің әділ құнын белсенді нарықтағы бағалар негізінде айқындау мүмкін болмаса, ол математикалық модельдерді қамтитын әртүрлі бағалау модельдерін пайдалана отырып айқындалады. Мұндай модельдер үшін бастапқы деректер, егер мүмкін болса, бақыланатын нарық негізінде айқындалады; басқа жағдайда әділ құнды айқындау үшін пікірді қолдану қажет. Қосымша ақпарат 24-ескертпеде берілген.

Күтілетін кредиттік залалдарды бағалау

Компания қаржы активтері мен дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік залалдарға бағалау резервтерін (провизияларды) қалыптастырады. Мұндай резервтердің мөлшерін Компания қаржылық активтерге немесе олардың эмитенттеріне берілген кредиттік рейтингтерге, сондай-ақ қалыптастыру мерзімдері мен дебиторлық берешек мөлшеріне қарай белгілейді.

Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануы

Әрбір есепті кезеңнің соңында Компания өзінің негізгі құралдары мен материалдық емес активтерінің баланстық құнын осындай активтердің құнсыздану белгілерін анықтау тұрғысынан тексереді. Басшылық ішкі және сыртқы факторларды талдау негізінде есепті күнге ықтимал құнсыздану белгілерінің болуын белгілейді. Құнсыздану белгілері болған жағдайда Компания өтелетін құнды бағалайды. Өтелетін құн сатуға жұмсалған шығындар мен пайдалану құндылығы шегеріле отырып, әділ құнның ең үлкені ретінде айқындалады. Генерациялайтын бірліктің өтелетін құнын айқындау басшылықтың бағаларын пайдалануды көздейді. Пайдалану құнын анықтау үшін пайдаланылған әдістерге ақшалай қаражаттың дисконтталған ағынының әдістері де кіреді. Пайдаланылатын әдіснамаларды қоса алғанда, бұл бағалаулар әділ құнға және сайып келгенде қаржылық емес активтердің кез келген құнсыздану сомасына немесе оны болашақ кезеңдерде қалпына келтіруге елеулі әсер етуі мүмкін.

2022 жылы Компания тәуелсіз бағалаушыны тарта отырып, негізгі құралдарды қайта бағалауды жүргізді. Осы қайта бағалау қорытындысы бойынша негізгі құралдардың баланстық құны әділ құнға жеткізілді (16-ескертпе). 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша сыртқы және ішкі индикаторларды талдау нәтижелері бойынша Компания негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздану белгілерін таппады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

4. Маңызды есеп пайымдаулары мен бағалаулары (жалғасы)

Сот талқылаулары

ҚЕХС сәйкес Компания өткен уақиғаларға байланысты ағымдағы міндеттеме болған, экономикалық пайдаларды аудару мүмкін болған және оларды аударуға жұмсалатын шығындар құны сенімді түрде бағаланатын болған жағдайда ғана резервтерді таниды. Егер бұл критерийлер орындалмаса, резервтер есептеп жазылмайды, бұл ретте мұндай шартты міндеттеме бірлестірілген қаржылық есеп берушілікке ескертпелерде ашылады. Қазіргі уақытта бірлестірілген қаржылық есеп берушілікте көрсетілмеген немесе ашылмаған кез келген міндеттеменің туындауы Компанияның қаржылық жағдайына елеулі әсер етуі мүмкін. Осы бухгалтерлік қағидатты сот талқылауларына қолдану Компания басшылығынан басшылықтың бақылауынан тыс әртүрлі нақты және заңды мәселелер бойынша шешім қабылдауды талап етеді. Компания шешілмеген сот талқылауларын олардың даму барысында өзгерістер пайда болған сайын және әрбір есептік күнде бірлестірілген қаржылық есеп берушілікте резервтерді құру қажеттілігін бағалау үшін қайта қарайды. Резервтерді құру туралы шешім қабылдау кезінде ескерілетін факторлардың қатарында – қуынымның, шағымның айыппұлдың мәні, заң процесі және сот талқылауы жүріп жатқан, қуыым берілген немесе айыппұл салынған юрисдикциядағы ықтимал залалдың сомасы, сот талқылауының барысы (соның ішінде бірлестірілген қаржылық есеп берушілік берілген күннен кейін, бірақ ол жарияланғанға дейін), заң кеңесшілерінің пікірлері немесе көзқарастары, осыған ұқсас талқылаулардың бұрынғы тәжірибесі және Компания басшылығының қуынымға, шағымға немесе айыппұлға қалай жауап беруге қатысты кез келген шешімдері.

5. Комиссиялық кірістер

Комиссиялық кірістер келесі жайғасымдарды қамтиды:

	2022 жыл	2021 жыл
Операцияны жүргізгені үшін комиссия	2.094.270	1.524.037
Листингілік алым	785.374	837.673
Клирингілік алым	2.115.913	1.168.984
Мүшелік алым	309.976	339.685
Ақпараттық қызмет көрсетуден түскен кірістер	218.873	208.022
Қашықтан қол жеткізу қызметінен түскен кірістер	158.031	109.616
Қызмет көрсетуден түскен түсім	5.682.437	4.188.017

Клиенттермен жасалған шарттар бойынша түсім

Клиенттермен жасалған шарттар бойынша Компанияның кірісі негізінен қызмет көрсетуден түскен түсіммен ұсынылады. 2022 жылдың 31 желтоқсанында және 2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдардағы жиынтық кіріс туралы жекелеген есепте танылған клиенттермен жасалған шарттар бойынша түсім:

	2022 жыл	2021 жыл
Комиссиялық кірістер	5.305.533	3.870.379
Клиенттермен жасалған шарттар бойынша өзге түсімдер	376.904	317.638
Клиенттермен жасалған шарттар бойынша түсімдер жиыны	5.682.437	4.188.017

Қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте Компания шарт бойынша төмендегі активтерді және клиенттермен жасалған шарттарға байланысты шарт бойынша міндеттемелерді мойындады:

	2022 жыл	2021 жыл
Шарт бойынша активтер (өзге активтер құрамында берілген)	684.864	414.613
Шарт бойынша міндеттемелер (алынған аванстар ретінде ұсынылған)	88.578	50.423

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

5. Комиссиялық кірістер (жалғасы)

Компания, әдетте, комиссиялық алымды олар орындалуы тиісті операция аяқталғанға дейін немесе ол аяқталғаннан кейін бірден жинайды (атқару міндеттемесі белгілі бір уақытта орындалатын шарттарда, мысалы, Биржадағы операциялар үшін комиссиялық сыйақылар). Кезең ішінде орындалатын (листингілік алым сияқты) қызметтер ұсынылған жағдайда, Компания әдетте шарттың жалпы қолданылу мерзімінің тиісті бөлігіне қатысты ай сайын, тоқсан сайын немесе жыл сайын аванс ретінде сомалар алады.

Компания 15 ҚЕХС (IFRS) 121-тармағында қарастырылған тәжірибелік сипаттағы жеңілдетуді қолданады және бастапқы күтілетін қолданылу мерзімі бір жылдан аспайтын шарттар бойынша қалған орындау міндеттері туралы ақпаратты ашпайды.

6. Пайыздық кірістер

	2022 жыл	2021 жыл
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері		
Инвестициялық бағалы қағаздар «кері РЕПО» шарттары	3.103.289	2.706.523
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	2.656.353	275.757
Ақшалай қаражат баламалары	658.146	64.675
Қаржы активтері бойынша пайыздық кірістің жиыны	6.417.788	3.067.027

7. Операциялық шығыстар

	2022 жыл	2021 жыл
Қызметкерлерге жұмсалған шығыстар	2.268.879	1.720.396
Тозу және амортизация (16, 17-ескертпелер)	419.788	315.357
Өлеуметтік салық	152.117	161.014
Пайдаға салынатын салықтан басқа салықтар	238.376	139.718
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерге техникалық қызмет көрсету	230.373	149.290
Банк қызметтері	31.564	7.328
Байланыс және SWIFT қызметі	48.057	36.362
Ақпараттық қызметтер	38.669	17.670
Бизнесті дамытуға арналған шығыстар	117.175	49.757
Мүшелік жарналар	23.104	20.698
Кәсіби қызметтер	164.572	45.699
Операциялық жалдау	36.146	24.175
Қызметкерлерді оқыту	23.422	27.836
Иссапар шығыстары	47.184	13.091
Сақтандыру төлемдері	1.169	11.347
Пошталық және курьерлік қызметтерге жұмсалған шығыстар	1.105	1.846
Өзге де шығыстар	96.833	123.832
Операциялық шығыстардың жиыны	3.938.533	2.865.416

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

8. Салық салу

Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыс төмендегі баптардан тұрады:

	2022 жыл	2021 жыл
Корпоративтік табыс салығын есептеу – ағымдағы бөлік	999.668	300.597
Өткен жылдардағы корпоративтік табыс салығын түзету	(3.429)	24.689
Кейінге қалдырылған салықты есептеу - уақытша айырмалардың пайда болуы және азаюы	153.796	59.733
Өзге жиынтық кірістің құрамында танылған кейінге қалдырылған салықты шегергенде (негізгі құралдарды қайта бағалау)	(22.489)	-
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыс	1.127.546	385.019

Компанияның табысына тек Қазақстан Республикасында ғана салық салынады. Салық заңнамасына сәйкес 2022 және 2021 жылдары корпоративтік табыс салығының қолданылатын мөлшерлемесі 20%-ды құрайды.

Осы жекелеген қаржылық есеп берушілікте көрсетілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарды және 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы салықтың нормативтік мөлшерлемесіне көбейтілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайданы салыстырып тексеру келесі түрде көрінеді.

	2022 жыл	2021 жыл
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайда	7.948.228	4.300.232
Салықтың нормативтік мөлшерлемесі	20%	20%
Нормативтік мөлшерлеме бойынша есептелген салық	1.589.646	860.046
Өткен жылдардағы корпоративтік табыс салығын түзету	(3.429)	24.689
<i>Салық салуға жатпайтын кіріс:</i>		
Мемлекеттік бағалы қағаздар және өзге де бағалы қағаздар бойынша салық салынбайтын пайыздық кіріс	(548.244)	(541.305)
Салық салынбайтын өзге кіріс	(1.665)	(2.795)
<i>Шегерімге жатпайтын шығыстар:</i>		
Кредиттік шығындар бойынша шығыстар	56.555	24.232
Мүшелік жарналар	97	3.681
Жалпы және әкімшілік шығыстар	19.506	6.683
Өзге	15.080	9.788
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыс	1.127.546	385.019

31 желтоқсандағы кейінге қалдырылған салықтық активтер мен міндеттемелер, сондай-ақ тиісті жылдардағы олардың қозғалысы келесі жайғасымдарды қамтиды:

	Мезгілдік айырмалардың пайда болуы және азаюы			Мезгілдік айырмалардың пайда болуы және азаюы			2022 жылдың 31 желтоқсан
	2020 жылдың 31 желтоқсан	Пайда немесе залал құрамында	Басқа жиынтық табыс құрамында	2021 жылдың 31 желтоқсан	Пайда немесе залал құрамында	Басқа жиынтық табыс құрамында	
Шегерілетін мезгілдік айырмалардың салықтық әсері							
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша есептеулер	12.690	1.533	-	14.223	555	-	14.778
Прочее	-	-	-	-	(6.909)	-	(6.909)
Кейінге қалдырылған салық активі	12.690	1.533	-	14.223	(6.354)	-	7.869
Салық салынатын уақытша айырмалардың салықтық әсері							
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	(144.463)	(61.266)	-	(205.729)	(124.953)	(22.489)	(353.171)
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	(144.463)	(61.266)	-	(205.729)	(124.953)	(22.489)	(353.171)
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер жиыны, нетто	(131.773)	(59.733)	-	(191.506)	(131.307)	(22.489)	(345.302)

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

9. Акцияға түскен пайда

Акцияға базалық пайданы есептеу үшін пайдаланылған пайданың және жай акциялардың орташа өлшенген санының көрсеткіштері төменде келтірілген:

	2022 жыл	2021 жыл
Компания акционерлеріне келетін бір жылдағы таза пайда	6.820.682	3.915.213
Акцияға базалық пайданы айқындау мақсаттары үшін жай акциялардың орташа өлшенген саны	1.075.231	1.075.231
Акцияға базалық және бөлінген табыс (теңге)	6.343,46	3.641,28

10. Ақшалай қаражат және оның баламалары

Ақшалай қаражат және оның баламалары келесі жайғасымдарды қамтиды:

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жылдың 31 желтоқсан
Кассадағы қолма-қол ақша	—	—
Кредиттік ұйымдардағы корреспонденттік шоттар	226.036.197	53.043.475
ҚРҰБ корреспонденттік шоты	42.177.783	11.482.909
ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде	(385.372)	(100.227)
Ақшалай қаражат және оның баламалары	267.828.608	64.426.157

Банктердегі корреспонденттік шоттар келесі жайғасымдарды қамтиды:

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жылдың 31 желтоқсан
The Bank of New York Mellon	159.032.252	28.671.599
«Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ	59.609.332	22.668.612
Citibank N.A.	4.098.555	883.739
«Altyn Bank JSC» АҚ	68.705	349.499
JPMorgan Chase Bank, N.A.	1.431.129	462.028
Өзге кредиттік ұйымдар	1.796.224	7.998
	226.036.197	53.043.475
ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде	(385.372)	(100.227)
Кредиттік ұйымдардағы корреспонденттік шоттар	225.650.825	52.943.248

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша ақшалай қаражат және оның баламаларының қалдықтары кредиттік тәуекелдің немесе құнсыздандудың елеулі ұлғаюының белгілерін көрсетпейді. Жылдағы ККЗ арналған бағалау резервтері өзгерістерінің талдауы төменде келтірілген:

	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарындағы ККЗ арналған бағалау резерві	(100.227)	(23.296)
Резервтің таза өзгерісі	(285.145)	(76.931)
31 желтоқсанда	(385.372)	(100.227)

11. Кредиттік ұйымдардағы қаражат және «кері РЕПО» операциялары

2022 жылы Компанияның қаражаты кредиттік ұйымдарға орналастырылмады.

«Кері РЕПО» операциялары келесі түрде ұсынылған:

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жылдың 31 желтоқсан
Теңгемен		
АҚШ долларымен	35.551.435	2.055.614
«кері РЕПО» операцияларының жиыны	-	2.158.655
	35.551.435	4.214.269

12. Орталық контрагенттің қаржы активтері мен міндеттемелері

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жылдың 31 желтоқсан
«РЕПО» және «кері РЕПО» шарттары		
Валюталық операциялар	11.424.940.071	4.245.488.596
Орталық контрагенттің қаржы активтері мен міндеттемелерінің жиыны	344.514.505	87.274
	11.769.454.576	4.245.575.870

Орталық контрагенттің қаржы активтері валюталық және репо операциялары бойынша дебиторлық берешекті, орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелері – Компания орталық контрагент ретінде нарыққа қатысушылармен жасаған тиісті мәмілелер бойынша кредиторлық берешекті білдіреді.

Жекелеген контрагенттердің қарсы талаптары мен міндеттемелерін өзара есепке алу 32 ҚЕХС (IAS) сәйкес жасалады.

13. Инвестициялық бағалы қағаздар

Инвестициялық бағалы қағаздар келесі жайғасымдарды камтиды:

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жылдың 31 желтоқсан
Амортизацияланған құны бойынша есептелетін борыштық бағалы қағаздар		
Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ноталары	12.056.569	33.420.303
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің облигациялары	19.647.548	1.000.479
Корпоративтік облигациялар	-	-
Халықаралық ұйымдардың облигациялары	232.441	-
ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде	(47.322)	(41.439)
Инвестициялық бағалы қағаздар	31.889.236	34.379.343

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

14. Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар

Долевые ценные бумаги, оцениваемые по ССПСД, включают в себя следующие позиции:

	2022 жыл 31 желтоқсан		2021 жылдың 31 желтоқсан	
	Иелену үлесі, %	Сомасы	Иелену үлесі, %	Сомасы
«Бағалы қағаздардың орталық депозитарийі» АҚ	29,28	18.800	29,28	18.800
«Қырғыз қор биржасы» ЖАҚ	9,07	2.253	7,05	2.253
ӨЖКӘҚ бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар	–	21.053	–	21.053

Компания үлестік құралдарға кейбір инвестицияларды, олар саудалауға арналмаған болып табылатыды деген себеппен, ӨЖТӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдарға инвестициялар ретінде өз қалауы бойынша жіктеді. Мұндай инвестицияларға биржалар мен клирингтік ұйымдардың капиталына міндетті салымдар жатады.

«Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ коммерциялық емес ұйым болып табылады. «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ бақылаушы акционері – ҚРҰБ, оның иелену үлесі 63,24% құрайды. Компания басшылығы Компания «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ қызметіне елеулі ықпал тигізбейді деп санайды.

15. Қауымдастырылған компанияға салынған инвестициялар

2022 және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қауымдастырылған компанияға инвестициялар келесі түрде ұсынылған:

	2022 жыл 31 желтоқсан		2021 жылдың 31 желтоқсан	
	Иелену үлесі, %	Сомасы	Иелену үлесі, %	Сомасы
«РТРС» ЖШС	50	125.083	50	90.537

Толығырақ ақпарат 2-ескертпеде берілген.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

16. Негізгі құралдар

	Ғимарат	Жер	Машина-лар мен жабдық	Көлік құралдары	Өзгесі	Жиыны
Қайта бағаланған құны						
2020 жыл 31 желтоқсан	934.333	77.270	601.714	57.472	142.828	1.813.617
Түсімдер	-	-	169.292	1.454	3.875	174.621
Істен шығуы	-	-	(12.978)	-	-	(12.978)
2021 жыл 31 желтоқсан	934.333	77.270	758.028	58.926	146.703	1.975.260
Түсімдер	-	-	332.286	-	40.402	372.688
Істен шығуы	-	-	-	-	(1.971)	(1.971)
Қайта бағалау әсері	11.705	11.741	-	12.307	-	35.753
Аударым	-	-	390	-	(390)	-
2022 жыл 31 желтоқсан	946.038	89.011	1.090.704	71.233	184.744	2.381.730
Жинақталған амортизация						
2020 жыл 31 желтоқсан	-	-	(356.074)	-	(112.127)	(468.201)
Есептелген амортизация	(26.074)	-	(59.061)	(17.778)	(9.809)	(112.722)
Істен шығуы	-	-	12.978	-	-	12.978
2021 жыл 31 желтоқсан	(26.074)	-	(402.157)	(17.778)	(121.936)	(567.945)
Істен шығуы	-	-	-	-	12.494	12.494
Есептелген амортизация	(26.074)	-	(120.246)	(18.506)	(11.224)	(176.050)
Қайта бағалау әсері	52.148	-	-	36.284	-	88.432
2022 жыл 31 желтоқсан	-	-	(522.403)	-	(120.666)	(643.069)
Таза баланстық құны						
2020 жыл 31 желтоқсан	934.333	77.270	245.640	57.472	30.701	1.345.416
2021 жыл 31 желтоқсан	908.259	77.270	355.871	41.148	24.767	1.407.315
2022 жыл 31 желтоқсан	946.038	89.011	568.301	71.233	64.078	1.738.661

Компанияның меншігіндегі жердің, ғимараттардың және көлік құралдарының әділ құнын анықтау үшін, Компания «Тәуелсіз бағалау бюросы» ЖШС тәуелсіз бағалаушы қызметін пайдаланды. Әділ құн нарықта ұсынылатын ұқсас нысандардың құнын ескере отырып, сондай-ақ дисконтталған ақша ағындары әдісін пайдаланумен анықталады. Қайта бағалау күні – 2022 жыл 11 қараша. Жердің, ғимараттардың және көлік құралдарының әділ құны туралы толығырақ ақпарат 24-ескертпеде ашылған.

Егер жерді, ғимараттарды және көлік құралдарының құнын бағалау бастапқы құны бойынша есепке алу үлгісін пайдаланумен жүргізілген болса, теңгерімдік құнның көрсеткіштері келесідей болушы еді:

	2022 жыл 31 желтоқсан			2021 жылдың 31 желтоқсан		
	Жер	Ғимарат	Көлік құралдары	Жер	Ғимарат	Көлік құралдары
Бастапқы құны	1.628	1.023.223	61.424	1.628	1.023.223	61.424
Жинақталған амортизация	-	(155.615)	(48.500)	-	(130.035)	(39.286)
Таза теңгерімдік құны	1.628	867.608	12.924	1.628	893.188	22.138

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша толық амортизацияланған негізгі құралдардың бастапқы құны 359.057 мың теңгені құрады (2021 жылдың 31 желтоқсанында: 283.974 мың теңге).

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

17. Материалдық емес активтер

Төменде материалдық емес активтер баптары бойынша қозғалыс көрсетілген:

	<i>Ішкі жобаланған бағдарламалық жасақтама</i>	<i>Басқа бағдарламалық жасақтама және лицензиялар</i>	<i>Өзге</i>	<i>Аяқталмаған құрылыс</i>	<i>Жиынды</i>
Бастапқы құны					
2020 жыл 31 желтоқсан	214.457	1.098.476	6.583	–	1.319.516
Түсімдер	–	397.878	–	28.819	426.697
Еңбекақының және басқа шығыстардың капиталдануы	53.073	–	–	–	53.073
Шығынға жазу	–	13.056	–	(13.056)	–
2021 жыл 31 желтоқсан	267.530	1.509.410	6.583	15.763	1.799.286
Түсімдер	–	460.445	26.782	8.207	495.434
Еңбекақының және басқа шығыстардың капиталдануы	82.879	–	–	–	82.879
Аударымдар	–	15.324	2.778	(18.102)	–
2022 жыл 31 желтоқсан	350.409	1.985.179	36.143	5.868	2.377.599
Жинақталған амортизация					
2020 жыл 31 желтоқсан	(125.570)	(170.499)	(6.583)	–	(302.652)
Жинақталған амортизация	(47.937)	(154.698)	–	–	(202.635)
Шығынға жазу	–	–	–	–	–
2021 жыл 31 желтоқсан	(173.507)	(325.197)	(6.583)	–	(505.287)
Есептелген тозу	(42.787)	(211.482)	(1.958)	–	(256.227)
2022 жыл 31 желтоқсан	(216.294)	(536.679)	(8.541)	–	(761.514)
Таза теңгерімдік құны					
2020 жыл 31 желтоқсан	88.887	927.977	–	–	1.016.864
2021 жыл 31 желтоқсан	94.023	1.184.213	–	15.763	1.293.999
2022 жыл 31 желтоқсан	134.115	1.448.500	27.602	5.868	1.616.085

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша толық өзін-өзі тексерген материалдық емес активтердің бастапқы құны 315.815 мың теңгені құрады (2021 жылдың 31 желтоқсан: 90.160 мың теңге).

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

18. Берілген аванстар

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша берілген аванстар 362.003 мың теңге құрады, соның ішінде 2018 жылдың 10 қазанындағы стратегиялық келісім шеңберінде биржалық сауданы жүргізу үшін және клирингті жүзеге асыру үшін бағдарламалық өнімдерді сатып алуға «Московская Биржа ММВБ-РТС» ЖАҚ (бұдан әрі - MOEX) берілген 357.112 мың теңге мөлшеріндегі аванс.

19. Өзге активтер мен міндеттемелер

Өзге активтер келесі жайғасымдарды қамтиды:

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жыл 31 желтоқсан
Өзге қаржы активтері		
Алынатын комиссиялық сыйақылар	271.018	162.063
Клирингтік операциялар бойынша қызметтерден түскен кіріс	279.396	185.714
Ақпараттық қызметтерден алынатын кіріс	75.936	62.659
Алынатын листингтік сыйақылар	50.110	17.800
Алынатын мүшелік жарналар	5.926	6.414
Қашықтықтан қол жеткізу қызметтерінен алынатын кіріс	13.442	1.429
Алынатын айыппұлдар мен өтемпұлдар	768	175
Өзге қаржы активтерінің жиыны	696.596	436.254
ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде	(11.734)	(21.641)
Өзге қаржылық активтер жиыны	684.862	414.613
Өзге қаржылық емес активтер		
Корпоративтік табыс салығынан басқа салықтар	89.280	21.212
Болашақ кезеңдердің шығыстары	16.391	11.574
Тауарлық-материалдық қорлар	20.624	13.650
Демалыстар бойынша аванстар	3.910	5
Өзгесі	31	36
Өзге қаржылық емес активтер жиыны	130.236	46.477
Өзге активтер жиыны	815.098	461.090

Өзге міндеттемелер келесі жайғасымдарды қамтиды:

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жыл 31 желтоқсан
Өзге қаржы міндеттемелері		
Кредиторлық берешек	129.232	25.025
Төленетін дивидендтер	2.203	2.203
Өзге қаржы міндеттемелерінің жиыны	131.435	27.228
Өзге қаржылық емес міндеттемелер		
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша есептеулер	72.258	71.113
Ағымдағы табыс салығы бойынша міндеттемелер	14.486	-
Корпоративтік табыс салығынан басқа салықтар	128.705	86.192
Өзгесі	24.436	10.989
Өзге қаржылық емес міндеттемелер жиыны	239.885	168.294
Өзге міндеттемелер жиыны	371.320	195.522

20. Клирингтік қатысушылардың қаражаты

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша клирингтік қатысушылардың қаражаты деривативтер нарығындағы клирингке қатысушылардың нетто міндеттемелерін, қор және валюта нарықтарындағы мәмілелерді қамтамасыз ету болып табылатын кепілдік және маржалық жарналарымен ұсынылған.

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жыл 31 желтоқсан
Валюта және қор нарықтары бойынша қамтамасыз етулер	308.443.419	85.698.345
Валюта нарығы бойынша кепілді жарналар	629.000	652.000
Қор нарығы бойынша кепілді жарналар	620.000	366.000
Деривативтер нарығы бойынша кепілді жарналар	48.000	46.000
Деривативтер нарығы бойынша қамтамасыз ету	3.068.924	67.924
Клирингтік қатысушылардың қаражаты жиыны	312.809.343	86.830.269

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

20. Клирингілік қатысушылардың қаражаты (жалғасы)

Қаражатты келесі клирингілік қатысушылар орналастырды:

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жыл 31 желтоқсан
Екінші деңгейдегі қазақстандық банктер	238.476.019	67.020.412
Басқа қаржы ұйымдары	61.186.074	19.272.597
Халықаралық банктік есеп айырысу және кредит институты	13.147.250	537.260
Клирингілік қатысушылардың қаражаты жиыны	312.809.343	86.830.269

21. Жарғылық капитал

Компанияның жарғылық капиталы жай акциялардың келесі санымен ұсынылған:

	Шығарылған акциялардың саны	Сатып алынған акциялардың саны	Айналыстағы акциялар саны	Жарғылық капитал	Меншікті сатып алынған акциялар
2021 жыл 1 қаңтар	1.075.231	—	1.075.231	4.189.030	—
2021 жыл 1 қаңтар	1.075.231	—	1.075.231	4.189.030	—
2022 жыл 1 қаңтар	1.075.231	—	1.075.231	4.189.030	—

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша жарияланған жай акциялардың жалпы саны 5.000.000 дананы құрайды (2021 жылдың 31 желтоқсанда: 5.000.000 дана). 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша жарияланған акциялар 1.075.231 дана көлемінде орналастырылды және толық төленді

Өзге резервтердің сипаты мен мақсаты

Негізгі құралдарды қайта бағалау резерві жердің, ғимараттар мен көлік құралдарының әділ құнының ұлғаюын көрсету, сондай-ақ осы құнды азайту үшін, бірақ мұндай азаю бұрын меншікті капитал құрамында көрсетілген сол актив құнының алдыңғы ұлғаюымен байланысты шамада ғана пайдаланылады.

Әділ құн резерві

Бұл резерв ӨЖКӨҚ бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құнының өзгеруін көрсетеді.

Резервтік қор

Резервтік қор клирингілік ұйым (орталық контрагент) қызметінің тәуекелдерін төмендету үшін «Бағалы қағаздар нарығы туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптарына сәйкес қалыптастырылады. Компанияның Директорлар кеңесінің 2021 жылдың 30 сәуіріндегі отырысында резервтік қорды 1.420.000 мың теңгеге ұлғайту туралы шешім қабылданды. Компанияның Директорлар кеңесінің 2021 жылдың 24 желтоқсанындағы отырысында (отырыстың № 71 хаттамасы) 2022 жылға арналған клирингілік кепілдік және резервтік қорлардың жеткіліктілігін бағалау қаралды. 2022 жылға арналған клирингілік қорлардың жеткіліктілігін бағалау нәтижелеріне сәйкес Қор және валюта нарықтарының, сондай-ақ туынды құралдар нарығының клирингілік резервтік қорларын толықтыру қажеттілігінің жоқтығы анықталды. Көрсетілген бағалау нәтижелері бойынша баяндалғанды ескере отырып, директорлар кеңесі Компания қызмет көрсететін биржалық нарықтардағы резервтік қорлардың мөлшерін 2022 жылға сақтау туралы шешім қабылдады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

21. Жарғылық капитал (жалғасы)

Өзге резервтердің баптары бойынша қозғалыс

Төменде басқа резервтердің баптары бойынша қозғалыс берілген:

	<i>Негізгі құралдарды қайта бағалау резерві</i>	<i>Резервтік қор</i>
2020 жылдың 1 қаңтарында	100.833	3.170.000
БЖКӘҚ бойынша бағаланатын борыштық құралдардың әділ құнының өзгеруінің таза шамасы		
Салықтарды шегергендегі қайта бағалау резервінің амортизациясы	(9.847)	-
2021 жылдың 31 желтоқсанында	90.986	3.170.000
Салықтарды шегергендегі қайта бағалау резервінің амортизациясы		
Резервтік қордың ұлғаюы	(9.026)	-
2022 жылдың 31 желтоқсанында	101.698	-
	183.658	3.170.000

22. Шарттық және шартты міндеттемелер

Операциялық орта

Қазақстанда нарықтық экономика талаптарына сай келетін экономикалық реформалар мен құқықтық, салықтық және әкімшілік инфрақұрылымды дамыту жалғасуда. Қазақстан экономикасының тұрақтылығы болашақта көп жағдайда осы реформалардың барысына, сондай-ақ Үкіметтің экономика, қаржы және ақша-кредит саясаты саласында қабылдап жатқан шараларының тиімділігіне байланысты болады.

Мұнай бағасының төмендеуі және теңгенің негізгі шетел валюталарына қатысты құбылмалылығы Қазақстан экономикасына теріс әсер етуде. Теңгемен пайыздық мөлшерлемелер жоғары болып қалады. Осы факторлардың жиынтығы капиталдың қол жетімділігінің төмендеуіне және оның құнының өсуіне, сондай-ақ одан әрі экономикалық өсуге қатысты белгісіздіктің жоғарылауына әкелді, бұл Компанияның қаржылық жағдайына, қызметінің нәтижелері мен экономикалық перспективаларына теріс әсер етуі мүмкін. Компания басшылығы қазіргі жағдайда компанияның экономикалық тұрақтылығын сақтау үшін тиісті шаралар қолданады деп санайды.

Салық салу

Қазақстан Республикасындағы салық шарттары өзгертуге және жүйесіз қолдануға және түсіндіруге бейім. Қазақстандық заңдар мен компанияның ережелерін қазақстандық уәкілетті органдармен түсіндірудегі алшақтықтар қосымша салықтардың, айыппұлдар мен өсімпұлдардың есептелуіне әкелуі мүмкін.

Қазақстандық заңнама және салық салу практикасы үздіксіз даму жағдайында, сондықтан әртүрлі түсіндірулерге және кері күші болуы мүмкін жиі өзгерістерге ұшырайды. Кейбір жағдайларда салық салынатын базаны айқындау мақсатында салық заңнамасы ҚЕХС ережелеріне сілтеме жасайды, бұл ретте қазақстандық салық органдарының ҚЕХС-тің тиісті ережелерін түсіндіруі басшылық осы жекелеген қаржылық есеп берушілікті дайындау кезінде қолданған есепке алу саясаттарынан, пайымдаулардан және бағалардан ерекшеленуі мүмкін, бұл банкте қосымша салық міндеттемелерінің туындауына әкеп соғуы мүмкін. Салық органдары салық жылы аяқталғаннан кейін үш жыл ішінде ретроспективті тексеру жүргізе алады. Компания басшылығы оның тиісті заңнаманы түсіндіруі қолайлы және компанияның салық ұстанымы негізделген деп санайды.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

22. Шарттық және шартты міндеттемелер (жалғасы)

Сот талқылаулары

Қалыпты қызмет барысында Компания сот талаптары мен шағымдарының нысаны болады. Басшылықтың пікірінше, мұндай қуынымдар немесе шағымдар нәтижесінде туындайтын ықтимал міндеттемелер (бар болған жағдайда) Компанияның қаржылық жағдайына немесе болашақтағы қызмет нәтижелеріне елеулі жағымсыз әсер етпейді.

23. Тәуекелдерді басқару саясаты

Кіріспе

Тәуекелдерді басқару Биржа қызметінің ажырамас бөлігі болып табылады. Биржаның қызметіне тән негізгі тәуекелдер:

- несие тәуекелі;
- операциялық тәуекел;
- нарықтық және жүйелі тәуекел;
- өтімділік тәуекелі;
- құқықтық тәуекел;
- репутациялық тәуекел.

Биржа тәуекелдерді басқару бойынша тиімді және әсерлі процестің болуының маңыздылығын таниды. Биржа тиімді және әсерлі тәуекелдерді басқару саясатын қамтамасыз ету үшін негізгі мақсаты Биржаны бар тәуекелдерден қорғау және оған жоспарланған көрсеткіштерге қол жеткізуге мүмкіндік беру болып табылатын тәуекелдерді басқарудың негізгі қағидаларын белгіледі. Тәуекелдерді басқару жүйесінің негізгі міндеттері мыналар болып табылады: тәуекелдер көздерін анықтау, тәуекелдер деңгейлерін өзгерту, тәуекелдерді басқару саласындағы саясаттар мен ережелерді әзірлеу және лимиттерді орнату және кейіннен оларды сақтауды қоса алғанда, бақылау механизмдерін енгізу.

Тәуекелдерді басқару саясаты, сәйкестендіру, бағалау, тәуекелдік жағдайларды бақылау немесе әрекет ету тәртібі, сондай-ақ, Биржаның қаржылық және операциялық тәуекелдерін басқару тәртібі Биржаның тиісті ішкі құжаттарымен реттеледі.

Бұдан әрі Биржаның негізгі тәуекелдеріне қатысты сипаттама берілген.

Тәуекелдерді басқару құрылымы

Тәуекелдерді анықтау және оларды бақылау үшін жалпы жауапкершілікті Директорлар кеңесі көтереді, алайда тәуекелдерді басқару және бақылау үшін жауапты жеке тәуелсіз органдар да бар.

Директорлар кеңесі

Директорлар кеңесі тәуекелдердің барлық түрлері бойынша саясат тұжырымдамасы қағидаларын және лимиттерді бекіту тәуекелдерін басқару стратегиясын әзірлеуге жауаптылықта болады. Қосымша, Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқарудың маңызды мәселелеріне жауапты және тәуекелдерге қатысты қабылданған тиісті шешімдердің орындалуын бақылайды және оларды бақылауды жүзеге асырады.

23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)

Кіріспе (жалғасы)

Басқарма

Басқарма Биржадағы тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесінің ұйымдастырылуын қамтамасыз етуге жауаптылықта болады.

Нарықтық тәуекелдер жөніндегі комитет

Ең аз талап етілетін құрамын Басқарма айқындайтын Биржаның алқалы консультативтік органы, дербес құрамы Басқарма Төрағасының бұйрығымен бекітіледі. Нарықтық тәуекелдер жөніндегі комитеттің негізгі қызметі талдауға, бақылауға және қаржы нарықтарындағы жағдайларға, Биржаның қызметіне, оның контрагенттері - Биржаның мүшелерінің, шығарушылардың және инвесторлардың қызметіне байланысты тәуекелдерді анықтау болып табылады.

Инвестициялық комитет

Биржаның алқалы органы, оның құрамын Басқарма бекітеді. Инвестициялық комитеттің негізгі функциялары биржа активтері есебінен қаржы құралдарымен мәмілелер жасау бойынша инвестициялық шешімдер қабылдау және инвестициялауға байланысты қаржылық тәуекелдер деңгейін барынша азайтуды қамтамасыз ету болып табылады.

Тәуекелді азайту

Тәуекелдерді басқару шеңберінде Компания пайыздық мөлшерлемелердегі, айырбас бағамдарындағы, акциялар бағасының өзгеру тәуекеліндегі, кредиттік тәуекелдегі, сондай-ақ болжанатын мәмілелер бойынша позициялардағы өзгерістер салдарынан туындайтын позицияларды басқару үшін туынды және басқа да құралдарды пайдаланады. Компания өзінің кредиттік тәуекелін төмендету үшін қамтамасыз етуді белсенді пайдаланады.

Тәуекелдің аса шоғырлануы

Тәуекелдің шоғырлануы бірқатар контрагенттер ұқсас қызмет түрлерін жүзеге асырған немесе олардың қызметі бір географиялық аймақта жүргізілген немесе контрагенттер ұқсас экономикалық сипаттамаларға ие болған және экономикалық, саяси және басқа жағдайлардағы өзгерістер нәтижесінде осы контрагенттердің шарттық міндеттемелерді орындау қабілетіне ұқсас әсер еткен жағдайда туындайды. Тәуекелдің шоғырлануы белгілі бір салаға немесе географиялық аймаққа әсер ететін жағдайлардағы өзгерістерге Компания қызметінің нәтижелерінің салыстырмалы сезімталдығын көрсетеді.

Тәуекелдің аса шоғырлануын болдырмас үшін Компанияның саясаты мен рәсімдері әртараптандырылған портфельді қолдауға бағытталған арнайы қағидаттарды қамтиды. Шоғырланумен белгіленген тәуекел басқарылады.

Кредиттік тәуекел

Кредиттік тәуекел – өзінің клиенттері немесе контрагенттері шарттық міндеттемелерін орындамауы салдарынан компанияның шығынға ұшырау тәуекелі. Компания кредиттік тәуекелді компания жеке контрагенттер бойынша қабылдауға дайын тәуекелдің шекті мөлшерін белгілеу арқылы, сондай-ақ белгіленген тәуекел лимиттерінің сақталуын мониторинг жүргізу көмегімен басқарады.

Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген активтерді инвестициялау саясатына сәйкес активтердің түрлері, өтімділік дәрежесі, кірістілік деңгейі, мерзімділік бойынша әртараптандырылған қаржы құралдарының кірістілігі мен тәуекелі бойынша теңгерімді портфельдерін қалыптастыру жүзеге асырылады.

Активтерді инвестициялау саясатына сәйкес Биржа ай сайын Биржаның инвестициялық портфельдеріне талдау жүргізеді, бұл ретте тәуекелдерді басқару бөлімі тоқсан сайын инвестициялық портфельдердің жай - күйіне және қаржы құралдарының дефолт ықтималдығын, сондай-ақ Биржаның инвестициялық портфельдерінің стресс-және бэк-тестілеуін айқындауды қоса алғанда, олардың тәуекелдерге ұшырағыштығына талдау жүргізеді.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)

Кредиттік тәуекел (жалғасы)

Орталық контрагентпен жасалатын операциялар

Орталық контрагенттің қызметін атқара отырып, Биржа сондай-ақ клирингілік қатысушылардың өз міндеттемелерін орындамау тәуекелдерін өз мойнына алуына және сонымен бірге әрбір адал клирингілік қатысушысы алдындағы өз міндеттемелерін орындауға кепілдік беруіне байланысты кредиттік тәуекелдерге ұшырайды.

Орталық контрагенттің функцияларын орындау кезінде кредиттік тәуекелді басқару мақсатында, Биржа клирингілік қатысушылардың қаржылық жағдайына Биржаның ішкі әдістеріне сәйкес белгіленген сенімділік деңгейі жоғары эмитенттердің ақшасы мен өтімді бағалы қағаздарын қамтитын қабылданатын қамтамасыз етудің түрлері мен сапасына талаптарды орнатады. Биржа өз контрагенттерін және қабылданған тәуекел деңгейін теңгерімді бағалауды қамтамасыз ететін ішкі рейтинг жүйесін әзірледі және үнемі жетілдіріп отырады. Контрагенттерді бағалау контрагенттердің қаржылық жағдайын, ақпараттық ашықтық деңгейін, іскерлік беделін және басқа да қаржылық және қаржылық емес факторларды жан-жақты терең бағалау негізінде жүзеге асырылады.

Биржа орталық контрагент ретінде әрекет ететін операцияларға байланысты кредиттік тәуекелді төмендету үшін Биржа халықаралық стандарттарға сәйкес келетін және әртүрлі қорғау желілерінен тұратын қамтамасыз ету пулының көп деңгейлі каскадты құрылымын енгізді.

Сауда-саттыққа қатысушы тарапынан Биржаның кредиттік тәуекелі Биржаның «төлемге-қарсы-жеткізу» қағидаты бойынша сауда-саттық бойынша төлемдерді орындауы арқылы барынша азайтылады.

Туынды қаржы құралдары

Туынды қаржы құралдарымен байланысты кредиттік тәуекел кез келген уақыт сәтінде қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте танылған оң әділ құны бар туынды құралдармен шектеледі.

Құнсыздану

Компания тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның болжалды мәнін пайдалана отырып дисконтталатын күтілетін ақшалай қаражаттың түгел алынбауын бағалау үшін күтілетін кредиттік залалдарды (ККЗ) есептейді. Ақшалай қаражаттың түгел алынбауы – бұл шартқа сәйкес ұйымға тиесілі ақша ағындары мен ұйым алуды күтетін ақша ағындары арасындағы айырмашылық. ККЗ есептеу механикасы төменде сипатталған, ал оның негізгі элементтері келесі:

Дефолт ықтималдығы (PD)) *Дефолт ықтималдығы* - берілген уақыт аралығында дефолттың пайда болу ықтималдығын есептеу. Дефолт, егер активті тану тоқтатылмаса және ол әлі де портфельдің бөлігі болса, қарастырылып отырған кезең ішінде белгілі бір уақытта ғана орын алуы мүмкін.

Дефолт тәуекеліне ұшыраған өлшем (EAD) *Дефолт тәуекеліне ұшырағыш шама* есептік күннен кейін осы шамада күтілетін өзгерістерді, оның ішінде негізгі борыш сомасын және шартта немесе басқаша түрде көзделген пайыздарды төлеуді, берілген қарыздар бойынша күтілетін өтеулерді және төлемдердің мерзімі кешіктірілу нәтижесінде есептелген пайыздарды ескере отырып, қандай да бір болашақ күндегі дефолтқа ұшырағыш шаманы есептік бағалау болып табылады.

Дефолт кезіндегі шығын деңгейі (LGD) *Дефолт кезіндегі жоғалтулар деңгейі* белгілі бір уақыт мезгілінде дефолт басталған жағдайда пайда болатын залалды есептік бағалау болып табылады. Бұл көрсеткіш шартта көзделген ақша ағындары мен кредитор алуды күтетін, оның ішінде қамтамасыз етуді өткізу нәтижесіндегі, ақша ағындары арасындағы айырмашылық негізінде есептеледі. Әдетте EAD қатысты пайызда көрсетіледі.

Дебиторлық берешекке қатысты Компания стандартпен көзделген жеңілдетілген тәсілді қолданады және пайда болуы активтің қызмет ету мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдардың (бүкіл мерзім үшін күтілетін кредиттік залал немесе бүкіл мерзім үшін ККЗ) негізінде ККЗ арналған резервті есептейді. Биржа кредиттік залалдар пайда болудың өзінің бұрынғы тәжірибесіне сүйене отырып, қарыз алушыларға тән болжамды факторлар мен жалпы экономикалық жағдайларды есепке алумен түзетілген бағалау резервтері матрицасын қолданды.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)

Кредиттік тәуекел (жалғасы)

Құнсыздану (жалғасы)

Басқа борыштық қаржылық активтер жағдайында ККЗ 12 ай үшін есептеледі. Алайда, бастапқы тану сәтінен бастап қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекелдің айтарлықтай артуы байқалса, залалға арналған бағалау резерві бүкіл мерзім үшін күтілетін кредиттік залалдарға тең сомада бағаланады.

Определение дефолта

Дефолтты анықтау

Егер жекелеген келісімдерде көрсетілген қажетті күндізгі төлемдер операциялық күн жабылған сәтте жасалмаса, Компания банктердегі қаражатқа қатысты дефолт орын алды деп есептейді және оны жою бойынша шұғыл шаралар қабылдайды.

Қазынашылық және банкаралық қатынастар

Компанияның қазынашылық қатынастары қаржылық қызмет көрсету ұйымдары, банктер, брокер-дилерлер, биржалар және клирингтік ұйымдар сияқты контрагенттермен қатынастарды қамтиды. Мұндай қатынастарды бағалау үшін Компанияның кредиттік тәуекел департаменті қаржылық есеп берушілік сияқты жалпыға қолжетімді ақпаратты және сыртқы рейтингтер сияқты басқа сыртқы көздерден алынған деректерді талдайды.

Компания кредиттік рейтингтің келесі деңгейлерін қолданады:

Сыртқы халықаралық рейтингтік агенттіктің рейтингі (Fitch)	Рейтинг деңгейінің сипаттамасы	Бүкіл мерзім бойынша PD
AA+ AAA дейінгі	Жоғары рейтинг	0-2%
AA		
A+ AA- дейінгі		
A-		
BVB+		
BVB	Стандартты рейтинг	2-14%
BVB-		
BV+		
BV- BV дейінгі		
B- B+ дейінгі	Стандарттыдан төменгі рейтинг	14-100%
CCC		
CCC-		
D	Құнсызданған	100%

Кредиттік тәуекелге ең көп ұшырағыштық

Қаржылық жағдай туралы жекелеген есептегі баптардың теңгерімдік құны, оның ішінде туынды құралдар, неттинг туралы бас келісімдерді және қамтамасыз ету ұсыну туралы келісімдерді пайдаланудан туындайтын тәуекелді азайтудың әсерін есепке алусыз, сол баптар бойынша кредиттік тәуекелге ең үлкен мөлшерін барынша дәл көрсетеді.

Әділ құны бойынша көрсетілетін қаржы құралдары үшін олардың теңгерімдік құны кредиттік тәуекелдің ағымдағы мөлшерін, бірақ болашақта құнның өзгеруінен туындауы мүмкін тәуекелді ең үлкен мөлшерін емес білдіреді.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)

Кредиттік тәуекелге ең көп ұшырағыштық (жалғасы)

Бұдан әрі Биржаның қаржы активтерін кредиттік рейтингтер бойынша жіктеу берілген.

	AA	AA-/A+	BBB	BBB-	<BBB-	Кредиттік рейтинг берілмеген	Жиыны
2022 жыл 31 желтоқсан							
Қолма-қол қаражатты қоспағанда, ақшалай қаражат және оның баламалары «кері РЕПО» операциялары	158.912.580	5.526.216		103.389.812			267.828.608
Инвестициялық бағалы қағаздар	-	-	-	35.551.435	-	-	35.551.435
Өзге қаржы активтері	-	-	-	31.889.236	-	-	31.889.236
Жиыны	158.912.580	5.526.216		170.830.483		684.862	684.862
						684.862	335.954.141
2021 жыл 31 желтоқсан							
Қолма-қол қаражатты қоспағанда, ақшалай қаражат және оның баламалары «кері РЕПО» операциялары	28.646.329	1.344.774	1.278	34.077.051	356.489	36	64.426.157
Инвестициялық бағалы қағаздар	-	-	-	4.214.269	-	-	4.214.269
Өзге қаржы активтері	-	-	-	34.379.343	-	-	34.379.343
Жиыны	28.646.529	1.344.774	1.278	72.670.663	356.489	414.613	414.613
						414.649	103.434.382

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – бұл қалыпты немесе күтпеген жағдайларда өтеу мерзімдері басталған кезде Топ төлемдер бойынша өз міндеттемелерін орындай алмайды деген тәуекел. Бұл тәуекелді шектеу мақсатында басшылық қолданыстағы банк салымдарының ең төменгі сомасына қосымша әртүрлі қаржыландыру көздерінің қолжетімділігін қамтамасыз етті. Басшылық сонымен қатар өтімділікті ескере отырып активтерді басқаруды жүзеге асырады және болашақ ақша ағындары мен өтімділікке күнделікті мониторинг жүргізеді. Бұл үдеріс күтілетін ақша ағындарын бағалауды және қажет болған жағдайда қосымша қаржыландыруды алу үшін пайдаланылуы мүмкін жоғары сапалы қамтамасыз етуді қамтиды.

Өтімділік тәуекелін басқару

Орталық контрагенттің функцияларын жүзеге асыру кезінде өтімділік тәуекелін басқару аясында Топ келесі құралдарды пайдаланады: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот бойынша валюта нарығындағы овердрафт, тікелей репо операциялары және шартты түрде қысқамерзімді валюталық своп деп аталатын шетел валютасымен жасалатын адресік операциялар.

Топтың уақытша бос меншікті активтері екі жылдан аспайтын мерзімге екінші деңгейдегі банктердегі салымдарда орналастырылған. Топтың салымдарын орналастыруға болатын екінші деңгейдегі банктердің тізбесі Биржаның Инвестициялар жөніндегі комитетімен жүйелі түрде қаралып, бекітілді.

Бұл ретте инвестициялық портфельді құрайтын инвестициялық нысандарды әртараптандыру Топтың инвестициялық портфелінде өтеу мерзімі бірдей қаржылық активтердің шоғырлануы нәтижесінде туындайтын жоғалтулар тәуекелдерін жоқа шығару мақсатында жүзеге асырылады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)

Өтімділік тәуекелі (жалғасы)

Өтімділік тәуекелін басқару (жалғасы)

Биржа саясатына сай, сауда-саттыққа қатысушылардың қаражаты ешқандай құралдарға орналастырылмайды, олар Биржаның корреспонденттік шоттарында сақталады. Валюта нарығында өтетін биржалық сауда-саттық барысында туындайтын өтімділік тәуекелі Биржа сауда-саттыққа қатысушылардың нетто талаптары бойынша төлемдерді «төлемге-қарсы-жеткізу» қағидаты бойынша жүзеге асыру арқылы азайтылады, бұл ретте есеп айырысу ережелерін бұзған қалған сауда-саттыққа қатысушыға ақша аударылмайды, олар Биржаның корреспонденттік шоттарында қалады. Оның үстіне, мерзімді мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындамау тәуекелін барынша азайту мақсатында мерзімді нарық қатысушылар кепілдікті қорларын құрған, ал Биржа резервтік қорды құрған, олардың мөлшері ішкі әдістемелер бойынша есептеледі.

Төмендегі кестеде 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық міндеттемелері шарттық дисконтталмаған өтеу міндеттемелеріне негізделген өтеуге дейін қалған мерзімдері бойынша көрсетілген:

2022 жыл 31 желтоқсан	1 айдан	1-3 ай	3-12 ай	1-5 жыл	5 жыл-	Өтеу	Жиыны
	кем				дан		
Қаржы міндеттемелері							
Клирингтік қатысушылардың қаражаты	312.809.343	-	-	-	-	-	312.809.343
Өзге қаржылық міндеттемелер	129.232	-	2.203	-	-	-	131.435
Қаржы міндеттемелерінің жиыны	312.938.575	-	2.203	-	-	-	312.940.778

2021 жыл 31 желтоқсан	1 айдан	1-3 ай	3-12 ай	1-5 жыл	5 жыл-	Өтеу	Жиыны
	кем				дан		
Қаржы міндеттемелері							
Клирингтік қатысушылардың қаражаты	86.830.269	-	-	-	-	-	86.830.269
Басқа қаржылық міндеттемелер	25.025	-	2.203	-	-	-	27.228
Қаржы міндеттемелерінің жиыны	86.855.294	-	2.203	-	-	-	86.857.497

Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел – Топ ұшырайтын нарық параметрлерінің өзгерістері, соның ішінде пайыздық мөлшерлемелердің, шетел валютасының айырбас бағамдарының, қаржы құралдарының бағалары өзгеруі салдарынан, сондай-ақ жайғасымдарды, оның ішінде орталық контрагентпен режимдерде жасалатын мәмілелер бойынша клирингтік қатысушылардың ашық жайғасымдарын жоюға кететін шығындар себебінен нарықтық өтімділіктің төмен болуы салдарынан залалдар пайда болу тәуекелі.

Орталық контрагент нарықтық тәуекелді басқару үшін қаржы құралдарының тәуекелдік параметрлерін анықтау жүйесі, белгілі бір биржалық нарықтарда клирингтік қатысушылардың жайғасымдарын ашу лимиттері, жартылай қамтамасыз етумен клирингтік қатысушылар үшін қамтамасыз етудің жеткіліктілігін/маржалық қамтамасыз етуді бақылау, толық жабылумен клирингтік қатысушылар үшін туындайтын міндеттемелердің толық жабылуын бақылау, қамтамасыз ету құнын/маржалық қамтамасыз етуді және жартылай қамтамасыз етумен клирингтік қатысушылардың нетто жайғасымдарын қайта бағалау, жартылай қамтамасыз етумен мәмілелерге рұқсат беру үшін қаржы құралына талаптарды белгілеу сияқты тәуекелдерді басқару жүйесінің элементтерін пайдаланады.

Валюталық тәуекел

Валюталық тәуекел – валюта айырбас бағамының өзгеруіне байланысты қаржы құралы құнының өзгеру тәуекелі. Топтың қаржылық жағдайы мен ақша ағындары валюта айырбас бағамдарының ауытқуына ұшырайды.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)

Валюталық тәуекел (жалғасы)

Төмендегі кестеде 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың монетарлық активтер мен міндеттемелер бойынша елеулі жайғасымдары бар валюталар көрсетілген. Жүргізілген талдау теңгеге қатысты айырбас бағамдарының ықтимал өзгеруінің жиынтық табыс туралы бірлестірілген есепке әсерін есептеуден тұрады (әділ құны валюта бағамы өзгеруіне сезімтал, саудалық емес монетарлық активтер мен міндеттемелердің бар болуына байланысты). Меншікті капиталға әсер жиынтық табыс туралы бірлестірілген есептегі әсерден айырмашылығы жоқ. Кестедегі теріс сомалар жиынтық табыс немесе меншікті капитал туралы бірлестірілген есептегі ықтимал таза төмендеуді көрсетеді, ал оң сомалар әлеуетті таза өсуді көрсетеді.

Валюта	2022 жыл		2021 жыл	
	Валюта бағамының өзгеруі, %	Салық салуға дейінгі кіріске әсер етуі	Валюта бағамының өзгеруі, %	Салық салуға дейінгі кіріске әсер етуі
АҚШ доллары	14%	76.609	14%	50.906
Еуро	(-11%)	(60.193)	(-11%)	(39.998)
	14%	306	14%	(-10)
	(-11%)	(-283)	(-11%)	7

Операциялық тәуекел

Операциялық тәуекел — жүйенің істен шығуы, қызметкерлердің қателіктері, алаяқтық немесе сыртқы уақиғалар салдарынан туындайтын тәуекел. Бақылау жүйесі қызметін тоқтатқан кезде, операциялық тәуекелдер беделге залал келтіруі, құқықтық салдарының болуы немесе қаржылық шығындарға әкеліп соқтыруы мүмкін. Биржа барлық операциялық тәуекелдер жойылды деген болжам жасай алмайды, бірақ бақылау жүйесінің көмегімен және әлеуетті тәуекелдерді қадағалау мен тиісті реакциялар арқылы биржа мұндай тәуекелдерді басқара алады. Бақылау жүйесі міндеттерді, кіру құқығын тиімді бөлуді, бекіту және салыстыру процедураларын, қызметкерлерді оқытуды, сондай-ақ бағалау процедураларын қарастырады. Тәуекелдерге мониторинг жасауды тәуекелдерді басқару бөлімшесі жүзеге асырады. Биржаның үздіксіз қызметін қамтамасыз ету үшін қызметтің үздіксіздігін және қалпына келтірілуін қамтамасыз ету саясаттары мен рәсімдері әзірленген.

24. Әділ құнды бағалау

Әділ құнның иерархиясы

Компания әділ құнды анықтаудың және бағалау үлгісіне қарай ол туралы ақпаратты ашып көрсетудің келесі иерархиясын пайдаланады:

- 1-деңгей: тиісті активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтардағы баға белгілеулер (түзетілмеген).
- 2-деңгей: есепте көрсетілген әділ құнға айтарлықтай әсер ететін барлық бастапқы деректер тікелей немесе жанама бақыланатын болып табылатын басқа үлгілер.
- ▶ 3-деңгей: есепте көрсетілген әділ құнға айтарлықтай әсер ететін барлық бастапқы деректер нарықта бақыланатын болып табылатын үлгілер.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

24. Әділ құнды бағалау (жалғасы)

Әділ құн туралы ақпаратты ашып көрсету мақсатында Компания активтің немесе міндеттеменің табиғаты, сипаттамалары және тәуекелдері негізінде активтер мен міндеттемелердің жіктелуін, сондай-ақ әділ құн иерархиясындағы деңгейін анықтады.

Бастапқы деректерді қолданумен
әділ құнын бағалау

2022 жыл 31 желтоқсан	Бағалау күні	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны	Әділ құны	Танылмаған пайда / (залал)
Әділ құны бойынша бағаланатын активтер							
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар	2022 жыл 31 желтоқсан	—	—	21.053	21.053	21.053	—
Негізгі құралдар - жер, ғимараттар, көлік құралдары	2022 жыл 31 желтоқсан	—	—	1.106.282	1.106.282	1.106.282	—
Әділ құны ашылатын активтер							
Ақшалай қаражат және оның баламалары	2022 жыл 31 желтоқсан	42.177.783	225.650.825	—	267.828.608	267.828.608	—
Инвестициялық бағалы қағаздар	2022 жыл 31 желтоқсан	31.889.236	—	—	31.889.236	31.916.099	26.863
«кері РЕПО» операциялары	2022 жыл 31 желтоқсан	—	35.551.435	—	35.551.435	35.551.435	—
Өзге қаржы активтері	2022 жыл 31 желтоқсан	—	—	815.098	815.098	815.098	—
Әділ құны ашылатын міндеттемелер							
Клирингтік қатысушылардың қаражаты	2022 жыл 31 желтоқсан	—	312.809.343	—	312.809.343	312.809.343	—
Өзге қаржы міндеттемелері	2022 жыл 31 желтоқсан	—	—	371.320	371.320	371.320	—

Бастапқы деректерді пайдалана отырып әділ құнды бағалау

2021 жыл 31 желтоқсан	Бағалау күні	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны	Әділ құны	Танылмаған пайда / (залал)
Әділ құны бойынша бағаланатын активтер							
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар	2021 жылдың 31 желтоқсан	—	—	21.053	21.053	21.053	—
Негізгі құралдар - жер, ғимараттар, көлік құралдары	2021 жылдың 31 желтоқсан	—	—	1.026.677	1.026.677	1.026.677	—
Әділ құны ашылатын активтер							
Ақша қаражаты және оның баламалары	2021 жылдың 31 желтоқсан	11.482.909	52.943.248	—	52.943.248	52.943.248	—
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	2021 жылдың 31 желтоқсан	—	—	—	—	—	—
Инвестициялық бағалы қағаздар	2021 жылдың 31 желтоқсан	34.379.343	—	—	34.379.343	34.430.667	51.324
«кері РЕПО» операциялары	2021 жылдың 31 желтоқсан	—	4.214.269	—	4.214.269	4.214.269	—
Өзге қаржы активтері	2021 жылдың 31 желтоқсан	—	—	461.090	461.090	461.090	—
Әділ құны ашылатын міндеттемелер							
Клирингтік қатысушылардың қаражаты	2021 жылдың 31 желтоқсан	—	86.830.269	—	86.830.269	86.830.269	—
Өзге қаржылық міндеттемелер	2021 жылдың 31 желтоқсан	—	—	195.522	195.522	195.522	—

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

24. Әділ құнды бағалау (жалғасы)

Бағалау және болжау модельдері

Төменде солардың көмегімен қаржылық есеп берушілікте әділ құны бойынша көрсетілетін активтер мен міндеттемелердің әділ құны айқындалған модельдер мен жорамалдар, сондай-ақ әділ құны ашылып көрсетілмейтін, қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте әділ құны бойынша бағаланбайтын баптар сипатталған.

Әділ құны шамамен баланстың құнына тең болатын активтер

Өтімді болып табылатын немесе өтеу мерзімі қысқа (үш айдан кем) қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер жағдайында, олардың әділ құны шамамен баланстық құнына тең болуы мүмкін. Бұл жорамал талап еткенге дейінгі салымдарға, өтеу мерзімі белгіленбеген жинақ шоттарына да қолданылады.

Амортизацияланған құн бойынша ескерілетін қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер

Бағасы белгіленетін облигациялардың әділ құны есепті күнге баға белгілеуге негізделеді. Бағасы белгіленбейтін құралдардың, кредиттік ұйымдардағы қаражаттың, клирингке қатысушылар қаражатының, басқа да қаржы активтері мен міндеттемелердің әділ құны осы секілді шарттар, несиелік тәуекелдер мен өтеу мерзімі бойынша болашақ ақша қаражаттарының ағынын дисконттау арқылы бағаланады.

Негізгі құралдар — ғимараттар

Жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құны нарықпен салыстыру әдісінің және дисконтталған ақша ағындары әдісінің көмегімен айқындалды.

Нарықпен салыстырып тексеру әдісіне сай бағалаушы жасаған бағалау жылжымайтын мүліктің нақты объектісінің сипатындағы, орналасқан жеріндегі немесе жай-күйіндегі ерекшеліктерді ескере отырып едәуір түзетілген нарықтық операциялардың бағаларына негізделген.

Дисконтталған ақша ағындарының әдісіне сай әділ құн активті пайдалану мерзімінің ішінде иелік етілген байланысты пайда мен міндеттемелерге қатысты жорамалдарды пайдалана отырып бағаланады. Бұл әдіске жылжымайтын мүлік объектісіндегі қатысу үлесі бойынша ақша ағындарының бірізділігін болжау жатады. Болжамды ақша ағындарының осы бірізділігіне қатысты нарықтық деректердің негізінде алынған дисконттау мөлшерлемесі қолданылады, соның нәтижесінде активпен байланысты кірістер ағынының келтірілген құны айқындалады.

Негізгі құралдар - жер

Жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құны нарықпен салыстыру әдісінің көмегімен айқындалды. Бағалау нақты жылжымайтын мүлік объектісінің сипатындағы, орналасқан жеріндегі немесе жай-күйіндегі ерекшеліктерге қатысты түзетілген нарықтық операциялардың бағаларына негізделгендігін білдіреді.

Маңызды бақыланбайтын бастапқы деректер және әділ құн бойынша бағаланатын 3-деңгейдегі қаржылық емес құралдардың негізгі жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдығы

Төмендегі кестеде 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы әділ құн иерархиясының 3-деңгейіне жатқызылған Компания ғимараттарының әділ құнын бағалаудың бақыланбайтын бастапқы деректердегі өзгерістерге сезімталдығы ұсынылған:

<i>Бақыланбайтын бастапқы деректер</i>	<i>Мәні</i>	<i>Бақыланбайтын бастапқы деректердегі өзгерістер</i>	<i>Әділ құнға әсер етуі</i>
Дисконттау мөлшерлемесі	26,22%	+1%	(52.219)
		-1%	59.312

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

25. Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Төмендегі кестелерде қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте қаржылық міндеттемелерге қарсы өзара есепке алынған қаржылық активтер, сондай-ақ қаржылық жағдай туралы бірлестірілген есепте өзара есеп алуға әкелмейтін, заңды қорғаумен қамтамасыз етілген неттинг туралы бас келісімдердің және ұқсас келісімдердің (ISDA, RISDA және ұқсас) салдары ұсынылған:

			Қаржылық жағдай туралы бірлестірілген есепте ұсынылған қаржылық активтердің таза мөлшері	Қаржылық жағдай туралы бірлестірілген есепте ұсынылған қаржылық міндеттемелердің таза мөлшері	Өзара есепке алынуы қаржылық жағдай туралы бірлестірілген есепте көрсетілмеген байланысты сомалар	Таза сома
					Алынған ақшалай қамтамасыз ету	
			2022 жылдың 31 желтоқсанында			
Қаржы активтері						
Орталық контрагенттің активтері	қаржылық		11.769.454.576	—	(11.769.454.576)	—
Жиыны			11.769.454.576	—	(11.769.454.576)	—
Қаржы міндеттемелері						
Орталық контрагенттің міндеттемелері	қаржылық		—	(11.769.454.576)	11.769.454.576	—
Жиыны			—	(11.769.454.576)	11.769.454.576	—

			Қаржылық жағдай туралы бірлестірілген есепте ұсынылған қаржылық активтердің таза мөлшері	Қаржылық жағдай туралы бірлестірілген есепте ұсынылған қаржылық міндеттемелердің таза мөлшері	Өзара есепке алынуы қаржылық жағдай туралы бірлестірілген есепте көрсетілмеген байланысты сомалар	Таза сома
					Алынған ақшалай қамтамасыз ету	
			2021 жылдың 31 желтоқсанында			
Қаржы активтері						
Орталық контрагенттің активтері	қаржылық		4.245.575.870	—	(4.245.575.870)	—
Жиыны			4.245.575.870	—	(4.245.575.870)	—
Қаржы міндеттемелері						
Орталық контрагенттің міндеттемелері	қаржылық		—	(4.245.575.870)	4.245.575.870	—
Жиыны			—	(4.245.575.870)	4.245.575.870	—

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

26. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімін талдау

Төмендегі кестеде күтілетін өтеу мерзімдері бойынша активтер мен міндеттемелер ұсынылған:

	2022 жыл 31 желтоқсан			2021 жыл 31 желтоқсан		
	Бір жылдың ішінде	Бір жылдан астам	Жиыны	Бір жылдың ішінде	Бір жылдан астам	Жиыны
Ақшалай қаражат және оның баламалары	267.828.608	–	267.828.608	64.426.157	–	64.426.157
Кредиттік ұйымдардағы қаражат «кері РЕПО» операциялары	–	–	–	–	–	–
Орталық контрагенттің қаржылық активтері	35.551.435	–	35.551.435	4.214.269	–	4.214.269
Инвестициялық бағалы қағаздар	11.769.454.576	–	11.769.454.576	4.245.575.870	–	4.245.575.870
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар	31.889.236	–	31.889.236	34.379.343	–	34.379.343
Еншілес ұйымдарға салынған инвестициялар	–	21.053	21.053	–	21.053	21.053
Қауымдасқан компанияға салынған инвестициялар	–	164.057	164.057	–	12.852	12.852
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	–	125.083	125.083	–	90.537	90.537
Негізгі құралдар	117.314	–	117.314	78.295	–	78.295
Материалдық емес активтер	–	1.738.661	1.738.661	–	1.407.315	1.407.315
Берілген аванстар	–	1.616.085	1.616.085	–	1.293.999	1.293.999
Өзге активтер	4.891	357.112	362.003	16.684	557.835	574.519
Жиыны	815.098	–	815.098	461.090	–	461.090
Жиыны	11.769.454.576	4.022.051	12.109.683.209	4.349.151.708	3.383.591	4.352.535.299
Клирингілік қатысушылардың қаражаты	312.809.343	–	312.809.343	86.830.269	–	86.830.269
Орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелері	–	–	–	–	–	–
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	11.769.454.576	–	11.769.454.576	4.245.575.870	–	4.245.575.870
Алынған аванстар	–	345.302	345.302	–	191.506	191.506
Өзге міндеттемелер	88.579	–	88.579	50.423	–	50.423
Жиыны	371.320	–	371.320	195.522	–	195.522
Жиыны	12.087.723.818	345.302	12.083.069.120	4.332.652.084	191.506	4.332.843.590
Таза позиция	22.937.340	3.676.749	26.614.089	16.499.624	3.192.085	19.691.709

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

27. Байланысты тараптармен операциялар

Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашып көрсету» 24 ҚЕХС (IAS) сәйкес тараптардың бірі басқа тараптың операциялық және қаржылық шешімдерін бақылау немесе оларға елеулі ықпал ету мүмкіндігі бар тараптар байланысты болып саналады. Тараптар байланысты болып табылады ма екенін шешкен кезде тараптардың құқықтық нысаны ғана емес, олардың қатынастарының мазмұны ескеріледі.

Байланысты тараптар байланысты емес тараптар арасында жасала алмайтын мәмілелер жасай алады. Мұндай мәмілелердің бағалары мен талаптары байланысты емес тараптар арасындағы мәмілелердің бағасы мен талаптарынан өзгеше болуы мүмкін.

Компания мен басқа байланысты тараптар арасындағы операциялар туралы толық мәліметтер төменде ашылған:

	2022 жыл 31 желтоқсан			2020 жыл 31 желтоқсан		
	Бас ұйым	Басқа байланысты тараптар	Негізгі басқарушылық персонал	Бас ұйым	Басқа байланысты тараптар	Негізгі басқарушылық персонал
Ақшалай қаражат және оның баламалары	42.177.783	59.689.318	—	11.482.909	22.668.612	—
Инвестициялық бағалы қағаздар	31.656.794	—	—	33.420.306	—	—
Берілген аванстар	—	357.112	—	—	557.835	—
Клирингтік қатысушылардың қаражаты	—	—	—	—	—	—
Алынған аванстар	—	11.994	—	—	3.340	—
Басқа міндеттемелер	—	1.532.313	—	—	3.433	784

2022 жылдың 31 желтоқсанында және 2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдарға арналған жиынтық кіріс туралы есепте байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша туындаған келесі сомалар көрсетілген

	31 желтоқсанда аяқталған жылға					
	2022 жылдың			2021 жылдың		
Бас ұйым	Басқа байланысты тараптар	Негізгі басқарушылық персонал	Бас ұйым	Басқа байланысты тараптар	Негізгі басқарушылық персонал	
Қызмет көрсетуден түскен түсім	148.699	239.988	—	184.120	439.404	—
Пайыздық кірістер	—	—	—	—	—	—
Дивидендтерден түсетін кіріс	—	8.323	—	—	13.977	—
Өзге кірістер	—	—	—	—	—	—
Операциялық шығыстар	(22.668)	(242.784)	—	(7.213.800)	(260)	—

Негізгі басқарушы персонал мүшелеріне сыйақы төмендегідей берілген:

	2022 жыл	2021 жыл
Атқарушы орган мүшелерінің сыйақылары	211.628	186.272
Басқару органының сыйақылары	52.452	52.958
Өзге лауазымды тұлғалар	18.368	13.945
Әлеуметтік салық	23.257	17.032
Жиыны	305.705	270.207

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

28. Есепті күннен кейінгі уақиғалар

KASE-тің 2022-2024 жылдарға арналған даму стратегиясына сәйкес «eTrade.kz» ЖШС еншілес компаниясы «KASE клирингтік орталығы» АҚ (КАСС) болып қайта құрылды.

КАСС-ті құру Биржаның сауда-саттықты ұйымдастырушы мен орталық контрагенттің тәуекелдер профилін ажырату мақсатында өзінің еншілес ұйымына орталық контрагенттің функцияларын беру жоспарларымен шартталған. Бұдан басқа, клиринг және орталық контрагент функцияларын бөлу тек KASE-ге ғана емес, сондай-ақ басқа да биржалық және биржадан тыс нарықтарға айналатын түрлі қаржы құралдары бойынша қызметтер көрсетуге мүмкіндік береді.

Украинадағы әскери операцияға байланысты Ресей Федерациясына қарсы санкциялар жалпы әлемдік экономикаға және Қазақстан Республикасына, атап айтқанда, сатып алынатын тауарларға, жұмыстарға және қызметтерге жоғары баға түрінде әсер етуді жалғастыруда.

2023 жылдың қаңтарынан бастап теңгенің тұрақты нығаюы байқалады. ҚР ҰБ 2023 жылдың қаңтар мен ақпанда қайта қарау кезінде базалық мөлшерлемені 16,75% деңгейінде сақтап қалды. 2023 жылы ҚРҰБ валюталық интервенциялар жүргізбеді.

2023 жылдың наурызында Silicon Valley Bank (SVB) және Signature Bank (SB) жабылғаннан кейін, сондай-ақ Швейцария Ұлттық Банкінің Credit Suisse (CS) қаржылық көмегі және UBS-ті кейіннен иемденгеннен кейін, жаһандық банк жүйесіне қатысты алаңдаушылық артып келеді, бұл көбінесе 2008 жылдың жаһандық қаржы дағдарысымен салыстырылады. Қазіргі тұрақсыз жағдайдың салдары болашақта әлемдік банк жүйесіне әсер етуі мүмкін. Компания жоғарыда аталған банктермен байланысты активтерге иелік етпейді. Осы жекелеген қаржылық есеп берушілікті бекіту күніне Компанияның қызметіне әсері анықталған жоқ.